

**37. Országos Tudományos Diákköri Konferencia
Állam- és Jogtudományi Szekció**

Budapest, 2025. március 24–26.

Rendező intézmény:
Károli Gáspár Református Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

**A meg nem engedett keresethalmazatok dogmatikai és
gyakorlati vizsgálata**

Kézirat lezárva: 2024. május 24.

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés	3
--------------------	---

I. Rész

A keresethalmazatok dogmatikai elemzése

2. A keresethalmazatokról általában.....	4
3. A keresethalmazatok létrejötte	8

II. Rész

A keresethalmazatok gyakorlati elemzése

4. Tárgyi keresethalmazatok a gyakorlatban	13
5. Személyi keresethalmazatok a gyakorlatban	18
6. Keresethalmazatok sajtó-helyreigazítási perekben	23
7. Meg nem engedett keresethalmazatok elméletben és a gyakorlatban	27
8. A másodfokon észlelt meg nem engedett keresethalmazatok	31
9. Összegzés.....	35
10. Felhasznált irodalom.....	38
11. Hivatkozott bírósági döntések és egyéb tanácsadó testületek véleményei	38
12. Jogalkotással összefüggő források.....	39

Nyilatkozat mesterséges intelligencia („MI”) felhasználásáról:

Nyilatkozom, hogy a dolgozatom elkészítése során a dolgozat érdemi tartalmát tekintve mesterséges intelligencia használatát nem vettem igénybe.

1. Bevezetés

Jelen tanulmány célja a polgári peres eljárások során felmerülő egyes keresethalmazati alakzatok, illetve azok megengedhetőségének vizsgálata és elemzése. A kutatásom alapján elkészült dolgozatban két részre osztva kívánom bemutatni a keresethalmazatokat.

Az I. részben kizárólag azok elméleti hátterével foglalkozom, ideértve az egyesalmazattípusok bemutatását, megengedhetőségük feltételeit és keletkezésüket, amely kifejezetten a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) vonatkozó rendelkezéseinek elemzésén, illetve a rendelkezésre álló szakirodalomból levont következtések vizsgálatából áll.

A tanulmány II. részében aalmazatok gyakorlati megjelenésére összpontosítok, különös tekintettel az egyesalmazat típusok megengedhetőségére. A keresethalmazatok megengedhetőségének joggyakorlatban történő megjelenését korábbi bírósági határozatokban kimondott rendelkezések folytán kívánom bemutatni, külön-külön részletezve a személyi és tárgyi keresethalmazatok tekintetében meghozott döntéseket. A tanulmányban külön a sajtó-helyreigazításra irányuló perek tekintetében irányadó keresethalmazatokra vonatkozó szabályozást és annak a gyakorlatban történő megjelenését is be kívánom mutatni, tekintettel arra, hogy a joggyakorlat elemzése során látható, hogy az egyes eljáró bíróságok miképp alkalmazzák a jelenleg hatályos Pp. vonatkozó, koránt sem egyértelmű szabályozását. Továbbá gyakorlati jellegű vizsgálat folytán a rendelkezésre álló bírósági határozatok elemzése révén kívánom felmérni, hogy a gyakorlatban a fellebbvitel során eljáró bíróságok hogyan értékelik perjogi szempontból azt a helyzetet, amikor meg nem engedett keresethalmazatot észlelnek, illetve a Pp. egyes rendelkezései miként nyernek alkalmazást.

A tanulmány célja a joggyakorlat-elemzés és azokból következtetés levonása arra nézve, hogy a Pp. egyes rendelkezéseit miképpen és hogy helyesen értelmezik-e az egyes bírói fórumok. Éppen ezért munkám elkészítése során nem vizsgáltam a Pp.-beli jogszabályi rendelkezések helyességét, azokra adottságként tekintettem, ennél fogva *de lege ferenda* javaslatok megfogalmazására sem kerül sor.

I. rész

A keresethalmazatok dogmatikai elemzése

2. A keresethalmazatokról általában

2.1. Bevezetés

A polgári per arra a modellre épül, hogy a perben *egy* felperes kívánja *egy* igényét érvényesíteni *egy* alperessel szemben (*szingularitás elve*); ha bármelyik elemből több van, keresethalmazatról beszélünk.¹ Ilyenkor lényegében úgy jön létre egy per, hogy valójában több ügyről van szó. A keresethalmazatok létjogosultságának dogmatikai célja és magyarázata abban keresendő, hogy a jogalkotó lehetővé teszi, hogy egy peres eljárás keretében több személy (akár több személlyel szemben) több igényt is érvényre juttathasson. A célja több oldalról is vizsgálható. Egyfelől nyilvánvalóan a jogalkotó el kívánja kerülni azt a nem kívánatos lehetőséget, hogy egy azonos vagy egymással bizonyos szempontok – például egyazon alperessel szemben több felperesi igényérvényesítés esetén – alapján kapcsolatban álló peres eljárásokban eltérő ítéletek születhessenek [ld. egységes pertársak jogállása (Pp. 38. §)], amely következtében a polgárok jogbiztonsághoz való joga nagymértékben sérülhet. Másfelől pedig a pergazdaságosság mint követelmény is érvényre jut, hiszen a bíróságok oldaláról vizsgálva jelentős ügytehetől szabadulnak, ha egy eljárás keretében egyszerre lényegében több ügyet is elbírálnak,² illetve a felek oldaláról a perköltségek tekintetében is releváns kérdés, hogy hány eljárásban bírálnak el például egyazon alperessel szemben érvényesített követeléseket. A keresethalmazatok megengedhetősége költségelőnnnyel is jár, hiszen a bíróság és az ügyvédek költségei ilyen esetekben degresszíven oszlanak meg.³

Keresethalmazatról abban az esetben beszélhetünk, amennyiben egy per során a fél keresetében – illetve viszontkeresetében – több igényt kíván érvényesíteni az ellenérdekű féllel szemben, vagy ha azonos perbeli oldalon, azaz felperesi, illetve alperesi pozícióban

¹ MAGYARY GÉZA: *Magyar polgári perjog*. Franklin. Budapest, 1924. 168. p.

² PRIBULA LÁSZLÓ: *Szükséges-e a tárgyi keresethalmazat korlátozása?* Jogtudományi Közlöny. 2016/2. 77. p.

³ BACHER, KLAUS: *ZPO § 260*. In: Vorwerk, Volkert– Wolf, Christian (szerk.): Beck'sche Online-Kommentare. Zivilprozessordnung. C. H. Beck. München, 2022. 2. bekezdés.

több személy áll egyidejűleg perben.⁴ Az első esetet tárgyi keresethalmazatnak, míg a második esetet személyi keresethalmazatnak, másnéven pertársaságnak nevezzük. A tisztán személyi keresethalmazatot a szakirodalom a többalanyú kötelmek polgári jogi jogintézményének perjogi megfelelőjeként azonosítja.⁵ A Pp. mindkét esetkörben pontosan meghatározza azon feltételeket, amelyek fennállása szükséges az adott keresethalmazat létrejöttéhez, illetve azon szituációkat, amelyek esetében szükségszerű azok fennállta. Ugyancsak közös mindkét keresethalmazatban, hogy azon eseteket, amikor a felek olyan keresethalmazatot kívánnak létesíteni, amely nem illeszkedik a törvény által megszabott alakzatok valamelyikébe, *meg nem engedett keresethalmazatnak* minősíti és perakadállynak tekinti annak minden jogkövetkezményével.

Tárgyi keresethalmazatok esetén az 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) nem határozta meg azok előterjesztésének feltételeit. A keresethalmazatok egyre szélesebb körben való elterjedése, az ezekkel összefüggésben – részben a szabályozatlanság miatt – felmerült jogalkalmazási problémák azonban azt mutatták, hogy a keresethalmozás korlátatlansága már az egyes perek perhatékonyságát jelentősen rontja, ezért észszerű korlátok felállítása szükséges, ami azt eredményezte, hogy a jogalkotó a Pp.-ben eljárásjogi feltételekkel korlátozta a keresethalmazatok előterjeszthetőségének lehetőségét.⁶ Ebből következően a Pp. hatálybalépése óta született bírósági határozatokon keresztül vizsgálható az, hogy a törvényben meghatározott konkrét előterjesztési feltételeket a bíróságok miképp értékelik, értelmezik, illetve alkalmazzák, és milyen esetleges ellentétes jogértelmezések születtek bizonyos elsőfokú és másodfokú eljárások során.

A tárgyi keresethalmazatok esetén azt látjuk, hogy a – kényszerű pertársasággal szemben – felperesnek a keresethalmazat létesítése feltételeinek fennállása esetén is *mindig joga van* úgy dönteni, hogy külön érvényesíti az egyes igényeket,⁷ azaz az igényekalmazatban való előterjesztése mindig csak lehetőség, de sosem kötelezettség. E keresettöbbség lehet valódi vagy látszólagos. Valódi esetében egymás mellett párhuzamos igények állnakalmazatban, keresetenként, azzal, hogy azok egymástól nem függenek, minden kereset elbíráható ezen

⁴ ROSENBERG, LEO – SCHWAB, KARL HEINZ – GOTTWALD, PETER: *Zivilprozessrecht*. C. H. Beck. München, 2018. 582. p.

⁵ FARKAS JÓZSEF: *Pertársaság*. In: Névai László – Szilbereky Jenő (szerk.): A polgári perrendtartás magyarázata. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó. Budapest, 1976. 341. p.

⁶ T/11900. sz. törvényjavaslat a polgári perrendtartásról. Részletes indoklás a 173. §-hoz.

⁷ BECKER-EBERHARD, EKKEHARD: *ZPO § 260*. In: Krüger, Wolfgang – Rauscher, Thomas (szerk.): Münchener Kommentar zur Zivilprozessordnung mit Gerichtsverfassungsgesetz und Nebengesetzen Bd. I. C. H. Beck. München, 2020. 2. bsz.

esetben.⁸ Látszólagos halmazatokról ellenben akkor beszélhetünk, ha a fél olyan igényeket kíván a bíróság előtt érvényesíteni, amelyek egymástól kölcsönösen függenek, illetve kölcsönösen ki is zárják egymást a megállapíthatóságuk szempontjából, akként, hogy kielégítést a keresetek közül csupán egy nyerhet.⁹ A látszólagos halmazatok esetén két altípust különböztet meg a jogirodalom és a joggyakorlat. Egyik típus az eshetőleges, amely esetén a fél meghatározza az előterjesztett keresetek sorrendjét, azzal, hogy közülük kielégítést csupán egy kereset nyerhet. Ezen esetben a bíróság amennyiben a sorrendben előrébb álló keresetet megállapítja, azaz helyt ad neki, akkor a sorban hátrébb álló kereseteket nem is vizsgálja, döntést sem kell hoznia róluk. Ilyenkor gyakorlatilag egy feltételes előterjesztésről van szó, a feltétel pedig az, hogy a bíróság egy, az adott kereset előtt álló másik keresetet utasítson el.¹⁰ Így látható, hogy az ekként előterjesztett tárgyi keresethalmazatok célja az, hogy a fél további keresetek előterjesztésével kívánja biztosítani igényeinek érvényre juttatását. Azonban ahogyan azt a Debreceni Törvényszék is kimondta, attól nem válnak kétségesse az egyes keresetek tekintetében előadott tényállítások, hogy a fél eshetőlegesen terjeszti elő azokat.¹¹ A Pp. 170. § (4) bekezdés utolsó mondata konkrétan kimondja, hogy ebben az esetben egyértelműen meg kell határozni az előterjesztett keresetek közötti sorrendiséget.

Vagylagos tárgyi keresethalmazat esetén pedig a bíróságra bízva a döntést a fél, hogy a meglátása szerint a keresetek egyikét ítélje meg, azaz nem állít sorrendiséget a keresetek vonatkozásában, hanem a bíróságra bízva, hogy az előterjesztett keresetek közül melyiknek ad helyt. Ilyen keresethalmazatok esetén – ellentétben az eshetőleges halmazatokkal - a fél nem határozza meg az elbírálás kért sorrendjét. A bíróságnak ezen esetben is csupán egy keresetről kell döntést hoznia, azaz amennyiben egy keresetnek helyt ad, a többit el sem kell érdemben bíráltnia.¹² A vagylagos tárgyi keresethalmazat előterjeszthetősége önmagában problematikus, hiszen feszegeti a határozott kereseti kérelem fogalmi kereteit.¹³

A személyi keresethalmazatok esetében a régi Pp. már szabályozta azok feltételeit ugyan, azonban a Pp. a korábbi eljárási törvénytől eltérően tagolja a pertársaságok szabályait. A Pp.

⁸ GYARMATHY JUDIT: *Kommentár a Pp. 173. §-hoz*. In: Wopera Zsuzsa (szerk.): *Kommentár a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvényhez*. Perindítás. Wolters Kluwer. Budapest, 2019. 420. p.

⁹ GYARMATHY 2019, 424. p.

¹⁰ ASZÓDI LÁSZLÓ: *A látszólagos tárgyi keresethalmazat problematikája a gyakorló bíró szemszögéből*. *Ügyvédvilág* 2015/7-8. 22–23.; PÁKOZDI ZITA: *A perindítás és a keresetlevél szabályai az új Pp.-ben*. *Jogtudományi Közlöny* 2017/7-8. 348. p.

¹¹ Debreceni Törvényszék Pf.21377/2020/5.

¹² CKOT2017.11.20-21:22.

¹³ Debreceni Ítéltábla Mf.50064/2022/7.

egyértelműen szóhasználatával is különbséget tesz kényszerű, illetve célszerűségi pertársaság között. A régi Pp. egy pontban szabályozta a kényszerű és a célszerűségi pertársaság azon esetét, amelyben – a Pp. szóhasználata szerint – az ítélet anyagi jogerőhatása a perben történő részvétel nélkül is kiterjedne a félre (l. régi Pp. 51. § és Pp. 36.-37. §). A Pp. rendezési elvnek a pertársaságok keletkezését tekint, nem pedig a pertársak egymás közti viszonyát.¹⁴ A legszorosabb kapcsolat a pertársak között nyilvánvalóan a kényszerű pertársaság esetében van, ahol egy közös jogosultság, illetve kötelezettség a per tárgya, azaz érdemi döntés abban az esetben születhet, ha minden érdekelt perben áll.¹⁵ A célszerűségi pertársaságok abban az esetben jöhetnek létre, ha nem beszélhetünk kötelező perben állásról. Ezen esetekben határozza meg a Pp., hogy milyen körülmények fennállása szükséges ahhoz, hogy a pertársaság kizárólag a felperes döntésétől függően keletkezzen.¹⁶ A célszerűségi pertársaságok eseteinél megfigyelhető, hogy a pertársak közti kapcsolat egyre lazább az első esettől az utolsó felé haladva [Pp. 37. § a)-c) pont]. A c) pontos, utolsó kategóriánál – ahol csak hasonló tény, illetve jogalpból származnak a követelések – a Pp. megkívánja, hogy ugyanazon bíróság is illetékes legyen a pertársakra. Amennyiben még egy azonos bíróság illetékessége sem lenne megállapítható, gyakorlatilag semmilyen összefüggés nem lenne az igények között.¹⁷ Egyes jogirodalmi nézetek szerint az ilyen pertársaságok megengedhetősége a gyakorlatban egyre kevesebb hasznot hajt, mert ezen eljárások gyakran hosszú ideig elhúzódnak, így érdemesebb lehetne az ilyen igényeket külön eljárások keretein belül tárgyalni.¹⁸ Ez az álláspont támogatható, különösen, ha figyelembe vesszük, hogy lehetőség van az ügyek egyesítésére, még úgy is, hogy a törvényszék az illetékességi területén lévő járásbíróságok előtt zajló pereket egyesíti.

Mind a tárgyi, mind pedig a személyi keresethalmazatok elemzése során külön-külön kívánom bemutatni a valódi és a látszólagos tárgyi keresethalmazatokra, majd pedig a pertársaságokra vonatkozó joggyakorlati kutatásomat a tanulmány II. részében.

2.2. Excursus: a 37. § c) pont és a 173. § (1) bekezdés összefüggései

Pertársaság esetén a Pp. számol azzal az eshetőséggel, hogy vegyes keresethalmazat is létrejöhessen, azaz a célszerűségi b) és c) pontos pertársaság szabályozása során a törvény a

¹⁴ T/11900. számú törvényjavaslat a polgári perrendtartásról. Részletes indoklás a 36. §-hoz.

¹⁵ KORMOS ERZSÉBET: *Pertársaság*. In: Wopera Zsuzsa (szerk.): *Kommentár a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvényhez* I. Wolters Kluwer. Budapest, 2016. 175. p.

¹⁶ LÉGRÁDI ISTVÁN – VÖLCSEY BALÁZS: *Felek és más perbeli személyek*. In: Éless Tamás – Varga István (szerk.): *Szakértői Javaslat az új polgári perrendtartás kodifikációjára*. HVG-ORAC. Budapest, 2016. 96. p.

¹⁷ Uo. 96. p.

¹⁸ PRIBULA 2016, 78. p.

követelések közötti kapcsolatra is utalást tesz. Előbbi esetben ez *jogviszonyazonosságot* jelent, utóbbi esetben pedig *hasonló ténybeli és jogi alapból eredő követeléseket jelent*, amely álláspontom szerint szükségképpen több jogviszonyt is feltételez, hiszen e pertársasági alakzat esetén csak a bíróság illetékessége köti össze az alpereseket (pl. a közüzemi szolgáltató külön-külön szerződik az egyes alperesekkel, és az e szerződésekből fakadó követeléseit érvényesíti ugyanazon perben). Ebből következően e keresethalmazat mindig vegyes jellegű.¹⁹

Célszerűségi c) pontos pertársaság esetén álláspontom szerint *mindig valódi a tárgyi keresethalmazat*, hiszen a felperes(ek) ebben az esetben a követeléseit – alperesi pertársaságok esetén – *különböző alperesekkel* szemben érvényesíti,²⁰ ami a látszólagos tárgyi keresethalmazat létesítésének feltételeit nem teljesíti.²¹ A valódi tárgyi keresethalmazat megköveteli a keresetek közötti *összefüggést*, míg a törvény a célszerűségi c) pontos pertársaság esetén csak *hasonlóságot* vár el. Mindezekből kiindulva kérdés, hogy a 37. § c) pontját kell *megszorítóan* értelmezni, úgy, hogy a 173. § (1) bekezdés szerinti feltételek fennálljanak vagy az utóbbit kell az előbbi javára *kiterjesztően* értelmezni.

Álláspontom szerint vegyes keresethalmazat esetén a pertársaság szabályait kell kiindulási alapnak tekinteni, hiszen a pertársaság sokkal szűkebb körben engedi meg a törvény, amit igazol, hogy a Pp. felsorolja azt a négy konkrét esetet, amikor többen szerepelhetnek azonos féli pozícióban. E szigorúságot oldhatja fel a törvény azzal, hogy a követelések között lazább kapcsolatot követel meg.

3. A keresethalmazatok létrejötte

A keresethalmazatokról általánosságban elmondható, hogy szinte minden esetben a fél rendelkezésén múlik azok létrejötte. Mindez levezethető a Pp. 1. § (2) bekezdésben szabályozott kérelemre történő eljárás elvéből. A keresethalmazatokat a bíróság főszabály szerint nem hozhatja létre hivatalból, esetlegesen, amennyiben észleli, hogy szükséges lenne vagy lenne rá lehetőség, anyagi pervezetést alkalmazhat (Pp. 237. §). Egy esetben azonban még is van rá mód, hogy a bíróság hozza azt létre. Ez az eset pedig az egyesítés [Pp. 117. §

¹⁹ LÉGRÁDI ISTVÁN: *Pertársaság*. In: Varga István (szerk.): A polgári perrendtartás és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja. HVG-ORAC. Budapest, 2018. 192. p.

²⁰ Az illetékességi feltétel alapján úgy tűnik, mintha alperesi oldalon e tényállás mindenképpen pertársaságot feltételezne, holott elképzelhető, hogy a felperesi oldalon van alanytöbbség egy alperessel szemben. Ld. pl. Kúria VI.Gfv.30.181/2021/5-II.

²¹ Látszólagos tárgyi keresethalmazat esetén ugyanis valamennyi keresetet valamennyi alperessel szemben meg kell indítani, a Pp. ugyanis tiltja a látszólagos személyi keresethalmazatot [Pp. 173. § (3) bek.].

(2) bek.]. Bizonyos kivételes helyzetekben a bíróság több előtte folyó eljárást egyesíthet, amely következtében tárgyi, személyi, illetve vegyes keresethalmazat jöhet létre.²²

3.1. A tárgyi keresethalmazat létrejötte

A tárgyi keresethalmazatok vonatkozásában az az irányadó, hogy azok létrejöhetnek a keresetlevél benyújtásával egyidejűleg, illetve a per során, a perfelvételt lezáró végzés meghozataláig korlátozástól mentesen, azt követően pedig csak kivételesen, szűk körben, a bíróság engedélyétől függően. Az első esetben a felperes a keresetét, illetve az alperes a viszontkeresetét már akként terjeszti elő, hogy több igényt kíván érvényesíteni az ellenérdekű féllel szemben. A bíróság ilyenkor a keresetlevél beérkezését követően megvizsgálja azt, hogy a tárgyi keresethalmazat feltételei fennállnak-e. Amennyiben megítélése szerint nem, akkor a Pp. 176. § (2) bekezdés c) pontja alapján hiánypótlásra hívja fel a felperest, és ha az abban foglaltaknak nem tesz eleget, visszautasítja azt.

Második esetben, azt követően, hogy a bíróság a keresetet közli az alperessel, a felperes keresetváltoztatás keretében tud tárgyi keresethalmazatot létrehozni. Minden esetben keresetváltoztatásnak minősül, ha a felperes a *petitumán* változtat.²³ A perfelvétel során e nyilatkozatát a fél előkészítő irat formájában külön bírósági felhívás nélkül is előterjesztheti [Pp. 202. § (2) bek.], valamint azt is ki kell emelni, hogy válaszirat előterjesztésével - amelyhez ugyan szükséges egy bírósági felhívás, amelyben a bírósági anyagi pervezetéssel keretet adhat meg annak tartalmára nézve [l. Pp. 201. § (1) bek. c) pont] – szintén van rá lehetőség. Az érdemi tárgyalási szakban azonban már lényegesen nehezebben teheti ezt meg a fél. A bíróság alaki és érdemi szempontból is megvizsgálja a kérelmet. Amennyiben megengedhetőnek találja azt, végzésben rendelkezik a perfelvétel kiegészítéséről [Pp. 222. § (1) bek.].²⁴

3.2. A pertársaság keletkezési ideje az eljárás során

A személyi keresethalmazatok esetén is irányadó, hogy mind a keresetlevél előterjesztésekor, mind pedig az eljárás későbbi szakaszában létrejöhetnek. A kereset előterjesztésekor ehhez arra van szükség, hogy egy vagy több felperes, egy vagy több

²² KISS DAISY: *A polgári per titkai*. HVG-ORAC. Budapest, 2009. 433. p.

²³ WOPERA ZSUZSA: *Ertelmező rendelkezések*. In: Wopera Zsuzsa (szerk.): *Kommentár a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvényhez*. Wolters Kluwer. Budapest, 2019. 60. p.

²⁴ PÁKOZDI ZITA: *Az elsőfokú eljárás*. In: Udvary Sándor (szerk.): *Polgári eljárásjog*. Patrocinium. Budapest, 2021. 281–284. pp.

alperessel szemben terjessze azt elő. Úgyszintén irányadóak a Pp. 176. § (2) bekezdés c) pontjában foglaltak, a nem megengedett vagy kötelező pertársaság esetén fennálló hiányosságokra való hiánypótlás, illetve visszautasításra vonatkozó szabályok.

A per során – a keresetlevél előterjesztését követően – a pertársaság létrejöhet mind a felperes akaratából, mind akaratán kívül. Utóbbiról elmondható, hogy akkor valósul meg, ha a bíróság jogutódlás esetén a jogelődöt nem bocsátja el az eljárásból.

3.2.1. Pertársaság létrejötte keresetkiterjesztés folytán

Amennyiben a per során, a felperes akaratából jön létre a pertársaság, akkor az keresetkiterjesztésnek minősül [Pp. 7. § (1) bek. 10. pont]. Ilyenkor a kereset további felperes perbelépéséből, vagy további alperes perbevonásából fakadóan kiegészül.²⁵ Ilyen körülmények fennállásakor minden esetben szükségszerűen pertársaság jön létre. Mind a perbevonásra, mind pedig a perbelépésre elmondható, hogy a bíróság engedélyező döntése szükséges annak létrejöttéhez [Pp. 54. § (1) bek.] továbbá időben korlátozottak a szerint, hogy kényszerű vagy célszerűségi pertársaság jönne létre a keresetkiterjesztés során. Fontos szabály, hogy amennyiben a felperes célszerűségi pertársaságot kíván létrehozni keresetkiterjesztéssel a már megindult eljárás során, akkor azt kizárólag a Pp. 37. § a) és b) pontok szerinti célszerűségi pertársaságok útján teheti meg azzal, hogy arra kizárólag a perfelvételt lezáró végzés meghozataláig van lehetőség [Pp. 52. § (2). bek. a) pont; 53. § a) pont]. Kényszerű pertársaság esetében azonban az elsőfokú ítélet meghozatalát megelőző tárgyalás berekesztéséig van rá mód [Pp. 53. § b) pont]. Ennek az a magyarázata, hogy kényszerű pertársaság esetén minden esetben az összes pertárs perben állása szükségképpen ahhoz, hogy az adott ügyben a jogvita eldönthető legyen, míg célszerűségi pertársaságok esetében ez nem mondható el, mert ezekben az esetekben szinte mindig kizárólag a felperes akaratán múlik, hogy hány személlyel együtt, illetve szemben indítja meg a pert, továbbá a jogvita is eldönthető minden személy perben állása nélkül is.²⁶

A keresetkiterjesztés, illetve a keresetváltoztatás, mint látható nem azonos fogalmak. Azonban gyakran előfordulhat, hogy keresetkiterjesztés esetén keresetváltoztatással is él a fél. Ilyenkor a bíróságnak mindig szükséges mind a kiterjesztés, mind a változtatás megengedhetőségét vizsgálnia.²⁷

²⁵ T/11900. számú törvényjavaslat a polgári perrendtartásról. Részletes indoklás a 7. §-hoz.

²⁶ LÉGRÁDI 2018, 192. p.

²⁷ NAGY ADRIENN: *Felek és más perbeli személyek*. In: Wopera Zsuzsa (szerk.): *Kommentár a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvényhez*. Wolters Kluwer. Budapest, 2019. 164. p.

3.2.2. A pertársaság létrejötte perbeli jogutódlás folytán

Továbbá megemlíteném a perbeli jogutódlást is, mint a személyi keresethalmazatok létrejöttének egyik további lehetséges esetkörét. Perbeli jogutódlásról abban az esetben beszélhetünk, amennyiben az anyagi jogi jogviszonyban a felek tekintetében változás történik.²⁸ A polgári jogi jogutódlás lényegét tekintve azt jelenti, hogy a jogok és kötelezettségek vonatkozásában egy másik, új személy lép az eredeti alany helyébe (pl. engedményezés).²⁹ Fontos, hogy a jogutódlás kérelem alapján történik és a bíróságnak engedélyeznie is kell azt, amely vizsgálat során ugyanakkor anyagi jogi szempontból nem vizsgálhatja a jogutódlást,³⁰ hiszen az már a keresetőségi jog megítélését is prejudikálná. Amennyiben megengedhetőnek találja a bíróság, engedélyezi a perbelépést, illetve perbevonást, ellenkező esetben visszautasítja azt. A Pp. 48. § (4) bekezdés alapján pedig a jogelőd, kérelmére elbocsátandó a perből, amennyiben az ellenfél hozzájárul ahhoz. Pertársaság pedig abban az esetben keletkezik perbeli jogutódlás következtében, ha a bíróság a jogelődöt valamilyen oknál fogva – például az ellenfél hozzájárulásának hiányából fakadóan – nem bocsátja el az eljárásból [Pp. 48. § (6) bek.].

3.2.3. A pertársaság létrejötte eljárásjogi jogutódlás folytán

A pertársaságok végül a peres eljárás során eljárási jogutódlás útján is létrejöhetnek. A törvényben meghatározott esetek közül kizárólag egy, az elődmegnevezés releváns. Ennek lényege, hogy az alperes olyan személy perbeállítását kezdeményezheti, aki helyett és nevében gyakorol bizonyos jogokat, azonban valójában ezen harmadik személy a perben vitássá tett jog jogosulja [Pp. 50. § (1) bek.]. Pertársaság ebben az esetben akként jöhet létre, ha a bíróság engedélyezi a harmadik személy perbe lépését, valamint az eredeti alperes kérelmének, illetve a felperes hozzájárulásának (vagy mindkettő) hiányából fakadóan bíróság nem bocsátja el az eredeti alperest az eljárásból [Pp. 50. § (3) bek.].

3.3. A keresethalmazat megszüntetése

A keresethalmazatoknak nemcsak a létrehozatalára, hanem a megszüntetésére is lehetőség van. Így érdemes ezen eshetőségekről is szót ejteni. Amennyiben a fél kívánja azt megszüntetni, akkor az adott keresettől való elállással teheti ezt meg [Pp. 241. § (1) bek. a)

²⁸ UDVARY SÁNDOR: *Felek és más perbeli személyek*. In: Szabó Imre (szerk.): A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény magyarázata. Magyar Hivatalos Közlönykiadó. Budapest, 2006. 201. p.

²⁹ KOVÁCS LÁSZLÓ: *Néhány kérdőjel a pertársaság és a perbeli jogutódlás szabályainak találkozási körülményei /a polgári és közigazgatási perekben/*. Magyar Jog. 2010/6. 355. p.

³⁰ NAGY 2019, 158. p.

pont]. Az általános szabályok szerint erre korlátlan lehetősége van az írásbeli ellenkérelem előterjesztéséig, azonban azt követően kizárólag az ellenfél hozzájárulásával jogosult ezt megtenni [Pp. 241. § (2) bek.]. Egyes különleges eljárások esetében nem irányadó ez a főszabály, azaz az ellenfél hozzájárulása nélkül is bármikor elállhat a fél az adott keresetétől [ld. munkaügyi perekre vonatkozó szabályozás (Pp. 518. §)]. A másik lehetőség a halmazatok megszüntetésének vonatkozásában pedig egy, a bíróság kezében lévő eszköz, az *elkülönítés* [Pp. 117. § (1) bek.]. A bíróság, amennyiben célszerűnek tartja végzéssel jogosult elrendelni az egyes keresetek elkülönített módon történő tárgyalását. Fontos megjegyezni, hogy ilyen esetben az egy eljárásból nem lesz kettő, az elkülönített ügy nem kap külön ügyszámot. A bíróság pedig ebben az esetben külön-külön dönthet az egyes keresetek felől, akár az egyik tekintetében az eljárást is megszüntetheti végzésével.³¹ A bíróság az egyes kereseti kérelmek vagy a kereset önállóan elbírálható részei vonatkozásában *részítéletet* is hozhat [Pp. 341. § (2) bek.].

³¹ PROKOPOVITSCH LÁSZLÓ: *Elkülönítés, egyesítés*. In: Varga István (szerk.): A polgári perrendtartás és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja. HVG-ORAC. Budapest, 2018. 500. p.

II. Rész

A keresethalmazatok gyakorlati elemzése

4. Tárgyi keresethalmazatok a gyakorlatban

4.1. A valódi tárgyi keresethalmazatok

Valódi tárgyi keresethalmazat esetén az egyes keresetekkel érvényesített igényeknek azonos vagy összefüggő jogviszonyból kell származniuk és egyik kereset sem tartozhat valamely bíróság kizárólagos illetékessége alá, valamint közigazgatási perben eljáró bíróság hatáskörébe tartozó keresettel sem kapcsolhatóak össze [Pp. 173. § (1) bek.]. Különböző polgári bíróságok hatáskörébe tartozó igények összekapcsolása ugyanakkor nem jelent problémát a törvényszéki hatáskör primátusának [Pp. 20. § (4) bek.] figyelembevételével. A feltételek elemzése során az azonos jogviszony fogalma egyértelmű, hiszen például egy szerződésből, más kötelemből vagy relativizálódott abszolút szerkezetű jogviszonyból fakadóan több, egymás mellett érvényesíthető igény ilyennek minősül.

Az összefüggő jogviszony fogalma azonban már kérdéseket vet fel, mivel a jogalkotó nem határozta meg ennek tartalmát, így a gyakorlatnak volt szükséges kimunkálnia, hogy milyen jogviszonyokat tekint összefüggőnek, amely a valódi tárgyi keresethalmazat megengedhetőségét eredményezheti. Egy bírósági döntésben a bíróság egyértelműen a mellett foglalt állást, hogy összefüggők azon jogviszonyok, amelyek egy konkrét ingatlan vonatkozásában kötött több közszolgáltatási szerződésből fakadó igényre vonatkoznak. E kérdéses jogesetben a közjegyző nem bocsátott ki fizetési meghagyást, mert álláspontja szerint az egyes jogviszonyok azért nem voltak összefüggők, mivel különböző szolgáltatási szerződésekből fakadtak. A jogosult fellebbezett ezen döntéssel szemben. Az illetékes törvényszék megállapította, hogy ha ugyanazon ingatlanhoz kapcsolódóan terjesztenek elő több, hasonló jellegű igényt [jelen esetben minden szerződés a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:256. § (1) bekezdése szerinti közszolgáltatási szerződésnek minősült], akkor amennyiben egyik kereset sem tartozik valamely bíróság kizárólagos illetékessége alá, megállapítható a valódi tárgyi keresethalmazat. A bíróság kiemelte, hogy a feltételek fennállásához szükséges volt, hogy ugyanazon ingatlanra vonatkozzanak, illetve ugyanolyan vagy hasonló kötelemből fakadjanak az igények. A valódi tárgyi keresethalmazatok lényege, hogy az ekként

érvényesített igények önállóak, egymással párhuzamosak, így külön döntés is születhet róluk, de perökonómiai és gazdaságossági szempontokból a felperes kifejezetten egy eljárásban kívánja érvényesíteni azokat.³²

A fent részletezett döntést egyebekben a Civilisztikai Kollégiumvezetők Országos Tanácskozása (a továbbiakban: CKOT) egyik állásfoglalása is megerősítette, amely megállapította, hogy „a jogosult azonos kötelezettel szemben, egy ingatlanon keletkező több különböző közüzemi díjkövetelése, vagy parkolási eseményekből, illetve személyszállítási szerződésekből származó díj- és pótdíjkövetelése a Pp. 173. § (1) bekezdése szerinti valódi tárgyi keresethalmazatot alkot és egy fizetési meghagyásban érvényesíthető.”³³ Megállapítható tehát, hogy a joggyakorlatban e tekintetben jelentős kérdést vetett fel a jogalkalmazók körében, hogy hogyan is értelmezzék az összefüggő jogviszony fogalmát, mint a valódi tárgyi keresethalmazat megengedhetőségének egyik feltételét. Szükség volt tehát arra, hogy egységes joggyakorlat alakuljon ki a jövőben hasonló jellegű peres és nem peres eljárások során egyaránt.

Egy másik eljárás során az elsőfokon eljáró bíróság nem észlelte, hogy az előterjesztett keresetek halmazában állnának egymással. A kérdéses esetben a felperes két különböző jogalapon terjesztett elő sérelemdíj iránti igényt személyiségi jogainak megsértéséből fakadóan. A Pp. kimondja, hogy a kérelmeknek külön-külön keresetenként kell szerepelnie [Pp. 170. § (4) bek.], azonban a felperes nem ekként nyújtotta be keresetlevelét, a bíróság pedig a keresetlevél megvizsgálásakor ezt nem észlelte, így közölte is a kereseteket az alperessel. Az eljárása során alkalmazott ugyan anyagi pervezetést annak érdekében, hogy a felperes pontosítson keresetén, de ezt követően sem történt utalás még az ítéletben sem arra, hogy a keresetek valódi halmazában állnának egymással. A másodfokon eljáró bíróság észlelte az elsőfokú bíróság mulasztását és kimondta ítéletében, hogy ebben az esetben valódi tárgyi keresethalmazat áll fenn.³⁴ Ehhez hasonlóan a Fővárosi Ítéltábla is megállapította egy ügyben, hogy amennyiben sajtótermékekben többször jelenítenek meg egy közlést, cikket, akkor, ha a felperes ezekkel szemben személyiségi jogának megsértéséből fakadó igényeit egy perben kívánja érvényesíteni, akkor az egyes keresetek valódi tárgyi halmazában állnak egymással.³⁵ Nem minősíthető azonban tárgyi keresethalmazatnak, amennyiben a felperes a cégbíróság változásbejegyzési eljárásban

³² BDT2018. 3876.

³³ CKOT2018.05.03:10.

³⁴ Fővárosi Ítéltábla 9.Pf.20.663/2022/9.

³⁵ Fővárosi Ítéltábla Pf.20797/2021/4.

meghozott végzésével szemben indított peres eljárás során az érvénytelenség megállapítása mellett a cégbejegyző végzés hatályának fenntartását is kéri. A Fővárosi Ítéltábla kimondta, hogy ha a „felperes keresetében több okból, anyagi és eljárásjogi szempontból is törvénysértőnek tekinti a cégbíróság végzését, több kereseti kérelmet nem eredményez, tárgyi keresethalmazat sincs.”³⁶

A fentiekből kiindulva kérdés, hogy a kereset mely elemeinek és a keresetlevél mely kellékeinek – amelyek szinonim fogalmakként semmiféleképpen sem írhatók le – halmozása fog egyáltalán keresethalmazatot eredményezni. A kereset tartalma a *petitum*, a határozott kereseti kérelem, míg tárgya az érvényesíteni kívánt jog, amely anyagi jogi követelés vagy más jog, illetőleg jogviszony lehet.³⁷ Utóbbi kapcsán *Völcssey* helyesen utal arra, hogy a Pp. 173. § (1) és (2) bekezdéseiben foglalt feltételrendszer azt eredményezi, hogy egy jogviszony alapján többféle jog is érvényesíthető, így „a kereset tárgya nem lehet a jogviszony, hiszen a jogviszonyból fakad a kereset.”³⁸ A keresetlevélben az érvényesíteni kívánt jogot a jogalap – amelynek értelmező rendelkezések közötti definiálását az egységes értelmezés kívánalma adja³⁹ – útján kell megjelölni [Pp. 170. § (2) bek. b) pont],⁴⁰ és a törvény keresetváltoztatás-fogalma is a *petitum*, valamint az érvényesíteni kívánt jog (keresetlevélben jogalap) megváltoztatására épül. Mindezekből következően álláspontom szerint akkor beszélhetünk keresethalmazatok létrejöttéről, ha a felperes akár a *petitumot*, akár a jogalapot kumulálja a keresetlevélben.⁴¹ A jogi érvelések halmozása (ld. a Fővárosi Ítéltábla fenti döntését) ugyanakkor nem eredményez halmazatot.

4.2. A látszólagos tárgyi keresethalmazatok

A látszólagos tárgyi keresethalmazatok előterjesztésének feltételeit a Pp. 173. § (2) bekezdése tartalmazza. A törvényi szabályozás három kritériumot ír elő az előterjesztés tekintetében. Első sorban csak kizárólag azonos jogviszonyból származó keresetek lehetnek [Pp. 173. § (2) bek. a) pont]. A Pp. szigorít tehát a valódi tárgyi keresethalmazatokhoz képest, hiszen azoknál összefüggő jogviszonyok esetén is megengedi a halmazatban történő előterjesztést. Továbbá a keresetek egyike sem tartozhat másik bíróság hatáskörébe – így a

³⁶ Fővárosi Ítéltábla 16.Gf.40.357/2019/8-II.

³⁷ KISS 2009, 418. p.

³⁸ VÖLCSEY BALÁZS: *Az anyagi jogerőhatás tárgyi terjedelmének összehasonlító elemzése a magyar, a német és a svájci polgári perjog alapján*. ELTE Eötvös. Budapest, 2021. 134. p.

³⁹ SZABÓ IMRE: *Szakértelem és felelősség*. Jogtudományi Közlöny 2017/9. 379. p.

⁴⁰ A jogalap megjelölése egyértelműen felállítja annak a határát, hogy a fél rendelkezési jogát miként kívánja gyakorolni. WOPERA ZSUZSA: *Az új polgári perrendtartás karakterét adó egyes megoldások európai összehasonlításban*. Advocat 2017/különszám 6. p.

⁴¹ Ld. ezzel egyezően Győri Ítéltábla Pf.20029/2022/8.

Pp. 20. § (4) bekezdés által megjelölt kedvezmény sem érvényesül – vagy kizárólagos illetékessége alá [Pp. 173. § (2) bek. b) pont]. Végül pedig minden keresetet minden alperessel szemben elő kell terjeszteni [Pp. 173. § (2) bek. c) pont] a megengedhetőség érdekében, mivel a látszólagos személyi keresethalmazat tilalmazott [Pp. 173. § (3) bek.]. Ezen szabályról a pertársaságok gyakorlati elemzésében kívánok részletesen kitérni.

A látszólagos tárgyialmazatok vonatkozásában a bíróság nem állapította meg az eshetőleges tárgyi keresethalmazat fennállását, amikor a felperes elsődleges keresetében tulajdonjogának bejegyzésére való tülésre kérte kötelezni az alpereseket, másodlagosan pedig pusztán az eredeti szerzéssel történő tulajdonjogának bejegyzését kérte elrendelni. A felperes ugyanis állítása szerint elbirtokolta a perbeli ingatlant az alperesektől. A Törvényszék – az eljárásbíróval egyezően – kimondta, hogy tekintettel arra, hogy a felperes mindkét keresete az anyagi jog által elérni kívánt cél vonatkozásában ugyanarra irányult, így a két kereset nem állalmazatban egymással.⁴² Egy másik jogesetben, a tényállás szerinti felperes eshetőlegesalmazatban terjesztett elő három keresetet, azért, mert az alperes megsértette a személyes adatok védelméhez való jogát. A felperes minden keresetéhez megjelölte az egyes érvényesíteni kívánt jogalapokat, azonban az elsőfokú bíróság, annak ellenére, hogy ítéletében ki is tért ezekre, nem látszólagosalmazatként bírálta el, hanem több keresetnek is helyt adott, annak ellenére, hogy a felperes konkrétan meghatározta az elbírálás általa kért sorrendjét. A fellebbezést követően a másodfokú bíróság pedig helyben hagyta az elsőfokú ítéletet. A Kúriának volt szükséges kimondania, hogy mindkét bíróság túlterjeszkedett a kereseten, hiszen legfeljebb egy keresetnek adhattak volna helyt. Ennek megfelelően, tekintettel a súlyos eljárási szabálysértésre, a Kúria hatályon kívül helyezte mindkét ítéletet, és új eljárásra utasította az elsőfokon eljáró bíróságot.⁴³ A Fővárosi Ítéltábla azonban nem tekintette megállapíthatónak a tárgyi keresethalmazat fennállását egy olyan ügyben, ahol a felperes ugyan a keresetlevél szövegezése alapján eshetőlegesen terjesztette elő kereseteit, de az egyes kereseteket azonos jogi érveléssel kívánta érvényesíteni. Erre nincs lehetőség, hiszen a kereseteit eltérő jogalapon kívánta előterjeszteni, így pedig egyértelműen eltérő érvelés is szükséges lett volna. A bíróság ezt keresethalmazat helyett akként értékelte, hogy a felperesnek egy keresete volt, csak az adott kereset tekintetében több jogalapot kívánt érvényesíteni.⁴⁴

⁴² Debreceni Törvényszék Pf.20306/2021/5.

⁴³ Kúria Pfv.IV.20.651/2022/5.

⁴⁴ Fővárosi Ítéltábla 5.Pf.20.798/2020/5. sz.

A Pp. – ahogy láthattuk – bizonyos értelemben keretszabályokat ad a keresethalmazat feltételei vonatkozásában, egyes fogalmak kimunkálását a jogalkotó átengedte a gyakorlatnak. Látható a jogalkalmazói gyakorlatban, hogy ennek következtében több esetben alakultak ki eltérő álláspontok az egyes bíróságok vonatkozásában. Több különböző, egymással ellentétes tartalmú ítélet is született aalmazatok mérlegelése során egy adott eljárás keretein belül. A Kúria joggyakorlat-elemző csoportja is kifejezetten foglalkozott a tárgyi keresethalmazatok megengedhetőségének kérdésével egy vélemény keretein belül. Állást foglalt a mellett, hogy csak az anyagi jogszabály vizsgálata során lehet döntést hozni egy tárgyi keresethalmazat megengedhetősége tekintetében, mert annak anyagi jogi előfeltétele, hogy „a keresetek különböző jogi tényeken alapuljanak, illetve különböző jogviszonyokból származzanak, a kérelmek különbözőek legyenek.”⁴⁵ Mindebből következik, hogy az anyagi jog alapján dönthető el, hogy a fél hány keresettel élt. Példaként hivatkozik a joggyakorlat-elemző csoport az érvénytelenségi perek esetén előterjesztett marasztalási keresetekre. Ilyen esetben a marasztalásra irányuló igény mindig egy megállapítási keresetet is szükségképpen magában hordoz, azonban az anyagi jog szabályaiból levezethetően ezek mindig marasztalási keresetként minősülnek.

Számos olyan eset is előfordult, hogy a Kúria felülvizsgálati eljárásban hatályon kívül helyezett jogerős döntéseket, azért, mert a bíróságok helytelenül értelmezték a tárgyi keresethalmazatok törvényi szabályait, azáltal, hogy nem, illetve helytelenül észlelték őket. Több eljárásjogi kérdésben is szükség volt a Civilisztikai Kollégiumvezetők állásfoglalására a joggyakorlat egységesítésének érdekében. Az egyes konkrét eljárások tanulmányozása során azt tapasztaltam, hogy több másodfokú határozatban a másodfokon eljáró bíróság az elsőfokon született ítéleti minősítéstől eltérően értékelte a keresethalmazatokat. Ez alatt kifejezetten azt értem, hogy a valódi és látszólagos halmazatok minősítése tekintetében születtek eltérő álláspontok. A megvizsgált határozatokban kivétel nélkül pusztán arra került sor, hogy a másodfokú bíróság kimondta az általa vélt helyes minősítést, amely eltért az elsőfokú ítéletben megállapítottól. A másodfokon eljáró bíróságok ítéletükben rövid indokolással ellátva érveltek a mellett, hogy miért térnek el a korábban született ítéleti minősítéstől. A minősítés helytelenségét nem tekintették súlyos eljárásjogi szabálysértésnek, így emiatt sohasem került hatályon kívül helyezésre az elsőfokú ítélet. Mind erre azért volt szükség, mivel a pertárgy értékét eltérően kell számítani valódi és látszólagos tárgyi

⁴⁵ Kúria joggyakorlat-elemző csoportjának 2019.EI.II.J.GY.P.2. sz. véleménye. – a keresetlevél visszautasításának vizsgálata.

keresethalmazatok esetében [1. Pp. 21. § (5) bek.]. Valódi halmazatok esetében minden kereset értékét figyelembe kell venni, míg látszólagos esetében pusztán a legmagasabb értékűt, így nyilvánvalóan lényeges kérdés a pertárgy értéke a teljesítendő illeték tekintetében is. Valamennyi esetben az ítélet záró részében rendelkeztek a bíróságok arról, hogy a helyesen minősített keresethalmazat szerint mekkora pertárgy értéket kellett figyelembe venni.⁴⁶

5. Személyi keresethalmazatok a gyakorlatban

Abban a kérdésben, hogy elhatárolhatóak legyenek a gyakorlatban a kényszerű, illetve célszerűségi pertársaságok minden esetben az anyagi jogi jogszabályi rendelkezésekből, illetve a felek közötti jogviszonyból szükséges kiindulni, ezek alapján dönthető el ugyanis, hogy hogyan minősíthetjük őket. Sohasem jöhet létre kényszerű pertársaság olyan eljárások keretein belül, ahol az igények a feleket önállóan, külön-külön is megillettek. Erre példaként hozható az az eset, amikor egy öröklési jogvitában a végrendelet érvénytelenségét kérte megállapítani a felperes. Ebben az esetben ugyanis nem kell minden törvényes örökösrel szemben megindítani a pert, illetve perbeállítani azokat. A végrendelet megtámadásának jogosultsága minden törvényes örökösre önállóan megillet, így kényszerű pertársaság nem jöhet létre ezen esetekben.⁴⁷ Egy másik eljárásban a bíróság szintén egyértelműen a mellett foglalt állást, hogy csak célszerűségi pertársaság jöhet létre az adott esetben. Az ítéleti tényállás szerint a felperesek egy konzorcium tagjai voltak. A konzorcium egy támogatási szerződést kötött az alperessel, amely szerződés azonban akként rendelkezett, hogy a konzorcium tagjait önálló, egymástól eltérő kötelezettségek terheltek, a folyósított támogatási összegből is eltérően részesültek. Ezen tényekből fakadóan a bíróság kimondta, hogy az érvényesíteni kívánt igény nem kizárólag egységesen dönthető el, így célszerűségi pertársaságban álltak az egyes perben résztvevő felperes, konzorcium tagjai.⁴⁸ A kényszerű pertársaság gyakorlatban történő megjelenésére példaként hozható a Szegedi Ítéltábla előtti folyt azon eljárás, amely tényállása szerint a felperes elővásárlási joggal rendelkezett az alperes ingatlanának vonatkozásában. Az alperes azonban egy harmadik személy részére is elővásárlási jogot biztosított a perbeli ingatlanra, majd végül ezen harmadik személlyel kötött adásvételi szerződést is. A felperes keresetét csak az ingatlan volt

⁴⁶ Győri ítéltábla Pf.I.20.063/2023/8.

⁴⁷ BH1988. 102.

⁴⁸ Fővárosi Törvényszék 27.P.20.486/2021/24.

tulajdonosával, az elővásárlási jog kötelezettjével szemben indította meg, és keresetében a létrejött szerződés hatálytalanságának megállapítását kérte. A bíróság azonban kimondta, hogy ilyen esetekben mindenképp szükséges azzal a személlyel szemben is előterjeszteni a keresetet, akivel a kötelezett a szerződést megkötötte, hiszen a felperes ilyen jellegű perekben be kíván lépni az általa megtámadott szerződésbe, és a bíróság pedig csak abban az esetben hozhat döntést az elővásárlási jog gyakorlásáról, amennyiben a harmadik személy is perben áll, így a Pp. 36. § szerinti kényszerű pertársaság esete áll fenn.⁴⁹ Egyebekben ugyanez irányadó, ha egy szerződéses jogviszony érvényességének, hatályosságának, vagy ezek hiányának megállapítása érdekében terjesztenek elő keresetet. Ilyen esetekben is mindig minden szerződő félnek perben kell állnia annak érdekében, hogy a bíróság döntést hozhasson.⁵⁰

A gyakorlatban előfordult olyan eljárás, amelyben négy felperes nyújtott be egy keresetlevelet egy alperessel szemben, amelyben személyenként külön-külön használati díj fizetésére kérték kötelezni az alperest több, a tulajdonukat képező ingatlannal összefüggésben, mert az alperes jogalap nélkül birtokolta azokat, az egyes szerződések érvénytelenségéből fakadóan. A bíróság arra hivatkozással – tekintettel arra, hogy a kereset közlését követően észlelte a perakadályt – rendelte el az eljárás megszüntetését, hogy a hiánypótlás ellenére sem szüntették meg a felperesek a meg nem engedett valódi tárgyi keresethalmazatot – figyelembe véve, hogy a felperesek a szerződések érvénytelenségének megállapítását is kérték -, továbbá a tényállások és a jogi érvelések hiányossága okán. A másodfokú bíróság azonban megváltoztatta a végzést és mellőzte az eljárás megszüntetését. Indokolása szerint azért tette ezt, mert a felpereseknek személyenként egy önálló keresete volt, így ezek ennek alapján nem képeztek valódi tárgyi keresethalmazatot, hiszen az abban az esetben állhatna fenn – indokolása szerint -, ha egy vagy több felperesnek több keresete is lenne. Jelen esetben célszerűségi felperesi pertársaság jött létre, amely esetében a Pp. 37. § c) pontja lesz az irányadó, és annak a feltételeit kell a megengedhetőség során vizsgálat alá vetni. A másodfokú bíróság megállapította, hogy a követelések hasonló ténybeli és jogi alapból erednek, valamint egyazon bíróság illetékessége is megállapítható a Pp. 29. § alkalmazása nélkül.⁵¹ A perbeli jogviszonyok azonossága, illetve hasonlósága, mint feltétel egy másik eljárás során is jogértelmezést igényelt. A bíróság megállapíthatónak találta a Pp.

⁴⁹ Szegedi Ítéletábrla Pf.III.20.029/2021/8. sz.

⁵⁰ ASZÓDI LÁSZLÓ: *Az anyagi pervezetés rendező elvei*. In: Bodzási Balázs (szerk.): *Jogászegyleti Értekezések*. Magyar Jogász Egylet. Budapest, 2022. 225. p.

⁵¹ BDT2023. 4684.

37. § b) pontja szerinti célszerűségi pertársaságot egy olyan esetben, ahol a felperesek több egészségügyi szolgáltató intézetet kívántak egy eljárásban perelni. A tényállás szerint az egyes intézetek az I. és II. rendű felperesek ellátásával összefüggésben okoztak kárt a III. rendű felperesnek. A felperesek igényeik jogalapjaként személyiségi jogaiknak megsértését jelölték meg. Az elsőfokon eljáró bíróság meg nem engedettnek minősítette a pertársaságot mind a kényszerű mind pedig a célszerűségi esetek vonatkozásában is. A másodfokú bíróság azonban kimondta – helyt adva a felperesek fellebbezésének –, hogy többek közös károkozása közös kötelmet, kötelezettséget keletkeztet [Ptk. 6:524. § (1) bek.]. Továbbá megállapította, hogy a Pp. 37. § b) pont szerinti pertársaság megengedhetőségénél azt kell figyelembe venni, hogy a per tárgyát képező jogviszony legyen azonos, nem pedig azt, hogy az egyes eljáró intézetek milyen jogviszony keretében nyújtották szolgáltatásukat. Jelen tényállásban pedig az alperesek által kifejtett magatartások együttes eredménye okozta azon állapotot, amely alapján a felperesek azonos káreseményből eredő, azonos jogalapokból fakadó igényeiket érvényesítették.⁵²

További példaként hozható egy 2020-ban meghozott határozat, amely határozatot megelőző eljárás során a felperes két büntetés-végrehajtási intézettel szemben nyújtott be keresetlevelet, amelyben kérte az alpereseket sérelemdíj megfizetésére kötelezni, tekintettel a fogva tartásának emberi méltóságot sértő körülményeire. A felperes a Pp. 37. § c) pontjára hivatkozva kívánta pertársaság keretében együttesen perelni az alpereseket. Az elsőfokú bíróság a kereset közlését követően észlelte, hogy ez nem lehetséges – mert a két alperesi intézet nem azonos bíróság illetékességi területéhez tartozik –, majd megszüntette az eljárást. A felperes a végzéssel szembeni fellebbezésének indokolását arra alapozta, hogy követelése arra tekintettel származik ugyanabból a jogviszonyból, mert álláspontja szerint nem releváns a fogvatartásának helye, mivel letartóztatásából fakadóan az állammal áll jogviszonyban. A másodfokon eljáró bíróság a fellebbezést nem minősítette megalapozottnak. Indokolásában részletezte, hogy a felperes jogsérelmét a fogva tartás körülményeire vezeti vissza, amely elhelyezések végrehajtását az alperesek külön-külön hajtották végre, így a sérelmezett magatartások is külön-külön kötelmet keletkeztetnek, továbbá ebből fakadóan a sérelmezett jogviszonyok közte és az alperesek között jöttek létre, nem pedig közte és az állam között. Mindezen tényeket figyelembe véve a bíróság kimondta, hogy a Pp. 37. § c) pontjában foglalt követelmény nem teljesül, mivel az intézetek eltérő bíróságok illetékességi területéhez tartoznak, így egy eljárás keretében nem perelhetők pertársaságban. Ebből

⁵² BDT.2019. 4050.

fakadóan az elsőfokú bíróság helyesen járt el abban a tekintetben, hogy elrendelte az eljárás megszüntetését, hiszen nincs arra lehetőség, hogy a keresetlevelet keresetenként elkülönített módon kezelje a bíróság⁵³.

A pertársaságok vonatkozásában szükséges szót ejteni a látszólagos személyi keresethalmazatokról is. Ilyen esetekben arról van szó, hogy a felperes oly módon terjeszti elő keresetét, hogy például elsődlegesen az I. rendű, másodlagosan a II. rendű alperest kéri kötelezni az igénye vonatkozásában vagy pedig, hogy több felperes elsődlegesen az I. rendű, másodlagosan a II. rendű részére történő teljesítésre kötelezze a bíróság az alperest,⁵⁴ illetve vagylagosan, azaz, hogy vagy az I. rendű, vagy pedig a II. rendű alperest kötelezze ítéletében. Az ily módon, látszólagosan előterjesztettalmazatban történő igényérvényesítést a régi Pp. *expressis verbis* nem tiltotta. A Pp. azonban teljes mértékben kizárja az ilyenalmazatok érvényesítését egy eljárás keretein belül [Pp. 173. § (3) bek.]. A tiltó rendelkezést a jogalkotó nem a pertársaságok között helyezte el, hanem a tárgyi keresethalmazatokról szóló részben, azonban jelen dolgozatomban azért a pertársaságok között tárgyalom ezen szabályokat és gyakorlati megjelenésüket, mivel kifejezetten azokra vonatkoznak. A Pp. miniszteri indokolása a bírói gyakorlatra hivatkozva zárja ki ezenalmazatok érvényesíthetőségének a megengedését. Mindezt azzal indokolja, hogy a látszólagosan előterjesztett személyi keresethalmazat nem felel meg a Pp. 170. § (2) bekezdés a) pontjában foglalt azon követelménynek, hogy a kereseti kérelemnek kellően határozottnak kell lennie.⁵⁵ A régi Pp. hatálya alatt folyt két eljárás jól szemlélteti ezenalmazatok gyakorlati megjelenését. Egyik esetben, a Kúria előtt folyamatban volt felülvizsgálati eljárás során a Kúria egy olyan ügyben hozott ítéletet, amelyben az alsóbb szintű bíróságok úgy hoztak határozatot, hogy az ügyben eshetőleges személyi keresethalmazatban előterjesztett keresetek voltak. A felperesek akként terjesztették elő az igényeiket, hogy elsődlegesen egyetemlegesen kérték marasztalni az alpereseket, majd ennek sikertelensége esetére előterjesztettek másodlagos, illetve harmadlagos igényeket is, amelyekben külön-külön kérték a két alperes marasztalását. Azonban mivel ezen eljárás az alsóbb szintű bíróságokon még a Pp. hatálybalépése előtt indult, így nem adott okot hatályon kívül helyezésre és nem is minősült meg nem engedett keresethalmazatnak.⁵⁶ A második jogeset is a Kúria előtt folyt felülvizsgálati eljáráshoz köthető. A felperes elsődleges

⁵³ BDT2020. 4195.

⁵⁴ HIDEG NAGY KORNÉL: *A kereset közlésre való alkalmassága – járásbírói szemmel*. Ügyészek Lapja, 2018/4-5. 79. p.

⁵⁵ T/11900. számú törvényjavaslat a polgári perrendtartásról. Részletes indokolás a 173. §-hoz.

⁵⁶ Kúria Pfv.III.21.805/2018/11.

kérelmében a munkáltatót, mint II. rendű alperest kérte kötelezni kártérítés megfizetésére, azonban amennyiben ezt nem találná megalapozottnak a bíróság, másodlagosan az I. rendű alperes, a munkavállaló felelősségének megállapítását kérte.⁵⁷ Kiemelendő, hogy mindkét eljárásban a Kúria már hivatkozik arra, hogy a Pp. szabályai alapján ezen keresetek meg nem engedett halmazatot alkotnak, azonban figyelembe véve, hogy alsóbb szinten ezen perek még a régi Pp. hatálya alatt indultak, így nem volt akadálya az elbírálhatóságnak. Azonban, mint minden esetben ezen tilalom alól is vannak kivételek. A kivételeket pedig az anyagi jogi szabályok írják elő. Ilyen kivételes helyzet lehet a gyakorlatban például az az eset amikor egy közkereseti társaság hitelezője követelést kíván érvényesíteni a társasággal szemben. A Ptk. 3:139. § (4) bekezdés előírja, hogy a tagokat a társasággal együtt is lehet perelni. Ugyanez irányadó betéti társasággal összefüggésben a társaság és annak beltagja esetében. Másik, a joggyakorlatban gyakori példa az adós és a sortartó kezes egy eljárásban történő perlése. Erre is szintén maga a Ptk. biztosít lehetőséget, a 6:419. §-ban.

A pertársaságok gyakorlati elemzése során megfigyelhető, hogy a bíróságok jobban képesek minősíteni őket a tárgyi keresethalmazatokhoz képest. Kevesebb a másodfokú bíróságok általi ellentétes minősítés. Álláspontom szerint ez azzal magyarázható, hogy míg a tárgyi keresethalmazatok előterjesztésének feltételeit a Pp. a régi Pp.-vel ellentétben már konkrétan meghatározza, addig a pertársaságok lényegileg nem változtak az új törvényi szabályozást követően. Nyilvánvaló, hogy amikor egy teljesen új feltételrendszert iktat a jogalkotó egy jogszabályba, akkor fennáll az esélye, hogy a jogalkalmazók körében előfordulhatnak értelmezési kérdések, illetve ellentétek első-, és másodfokú bíróságok között (l. összefüggő jogviszony kérdése). Pertársaságok tekintetében viszont csak strukturális változtatást eszközölt a jogalkotó azzal, hogy az új törvényben nem a pertársak egymáshoz való viszonya alapján rendezi őket, hanem a pertársaságok keletkezése, az alapjogviszonyok szerint.⁵⁸ Azonban párhuzamba állítva a tárgyi keresethalmazatokkal, az elsőfokon eljáró bíróságok számos esetben helytelenül értékelték a pertársaságokat, abban a tekintetben, hogy egységes vagy egyszerű a jogállásuk. Az erre vonatkozó rendelkezéseket a Pp. a 38. – 39. §-ban rendezi. Ennek azért van jelentősége, mivel a tévesen minősített esetekben a bíróság személyenként kötelezte a pertársakat például a perköltség viselésére, ahelyett, hogy egyetemlegesen marasztalta volna őket vagy éppen fordítva. A másodfokon eljáró bíróságok

⁵⁷ Kúria Pfv.III.20.750/2019/4.

⁵⁸ T/11900. számú törvényjavaslat a polgári perrendtartásról. Részletes indokolás a 36. és 37. §-hoz.

azonban ennek megfelelően megváltoztatták az elsőfokú ítéletet, és a helyes minősítés szerint marasztalták a pertársakat.⁵⁹

6. Keresethalmazatok sajtó-helyreigazítási perekben

Érdekes kérdéseket vet fel a sajtó-helyreigazítási perek törvényi szabályozása, illetve annak gyakorlatban történő alkalmazása. A sajtó-helyreigazítási jogról, mint az egyes személyeket megillető jogosultságról a sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól szóló 2010. évi CIV. törvény (a továbbiakban: Smtv.) rendelkezik. A törvény kimondja, hogy ezen jogosultság érvényesítésének lehetősége abban az esetben nyílik meg, ha egy adott személyről „*valótlan tényt állítanak, híresztelnek vagy vele kapcsolatban való tényeket hamis színben tüntetnek fel*” [Smtv. 12. § (1) bek.] egy médiatartalomban [Smtv. 1. § 7. pont]. A jogosult amennyiben ilyen jellegű jogsérelmet tapasztal, követelheti, hogy rövid határidőn belül az adott médiaszolgáltató [Pp. 7. § (1) bek. 13. pont, l. Smtv. 1. § 2. pont] tegyen közzé egy, a jogosult által meghatározott tartalom szerinti helyreigazító közleményt azonos terjedelemben, illetve módon, mint ahogyan a sérelmezett közlést közzé tette [Smtv. 12. § (2) bek.].

Gyakran előfordul azonban, hogy az érintett médiaszolgáltató a jogosult igényének nem tesz eleget, illetve elzárkózik a helyreigazító közlemény közzétételétől. Ilyen esetben nyílik meg a lehetőség arra, hogy a jogosult peres eljárást kezdeményezzen. Fontos, hogy a jogsérelem észlelését követően nem lehet azonnal peres eljárást kezdeményezni, azt minden esetben szükséges, hogy megelőzze az adott médiaszolgáltatóhoz történő kérelem a helyreigazításra vonatkozóan [Pp. 496. § (1) bek.]. Amennyiben ezen megelőző eljárás elmulasztásával nyújtja be a felperes keresetlevelét, a bíróság a Pp. 176. § (1) bekezdés c) pontja alapján visszautasítja azt. További visszautasítási okként merülhet fel, ha nem azzal a sajtószervvel szemben nyújtják be, akivel szemben kérelmezték a helyreigazító közleményt, illetve, ha nem maga a jogosult terjeszti elő [Pp. 496. § (1) bek.].

A sajtó-helyreigazítás iránt indított per a Pp. Hetedik Részében, a különleges eljárások között került elhelyezésre. Ezen peres eljárások fő jellemzője, hogy a bíróság soron kívül jár el, mivel célja, hogy az egyes sérelmezett sajtóközlemények kiigazítására azok közzétételétől

⁵⁹ Debreceni Ítéltábla Pf.I.20.260/2022/4., Debreceni Ítéltábla Pf.I.20.219/2023/6.

számítottan minél hamarabb sor kerüljön, hiszen a gyors és hatékony jogvédelem csak ekként érhető el.⁶⁰

A Pp. – a régi Pp.-vel teljesen egyezően – *expressis verbis* kimondja, hogy *sajtó-helyreigazításra irányuló keresetet más keresettel összekapcsolni vagy egyesíteni nem lehet* [Pp. 496. § (6) bek.]. Ebből fakadóan, ha szó szerint kívánjuk értelmezni ezen rendelkezést, akkor ezt jelenti, hogy egy sajtó-helyreigazításra irányuló peres eljárásban a felperes kizárólag egy keresetet terjeszthet elő az alperessel szemben.⁶¹ Ehhez kapcsolódóan sem a miniszteri indokolás, sem pedig a szakirodalom nem nyújt további segítséget az értelmezéshez. Felmerül azonban a kérdés, hogy abban az esetben, ha egy jogosultat ugyanazon médiaszolgáltató több cikke is sért, akkor ilyenkor minden sérelmezett cikkel összefüggésben külön-külön peres eljárást kellene-e kezdeményeznie, vagy adott esetben meghatározott szempontok szerint lehetséges-e sajtó-helyreigazítási kereseteket keresethalmazatban érvényesíteni. A törvény szövege nem világos arra vonatkozóan, hogy csak sajtó-helyreigazítási kereseteken kívül más egyéb keresetekkel tiltott ezeket összekapcsolni, vagy helyreigazításra irányuló kereseteket egymással sem lehet összekapcsolni. Ha nyelvtani értelmezéssel kívánjuk ezen kérdést megoldani, akkor az a válasz, hogy a helyreigazítási kereseteket egymással sem lehet összekapcsolni. A válasz a bírói gyakorlatban keresendő.

A gyakorlat azt mutatja, hogy ugyan elméletben a törvény kizárja helyreigazítási perekben a keresethalmazatok alapítását, azonban az ítélkezési gyakorlatban a bíróságok szükségesnek láttak kialakítani bizonyos kivételeket, amelyek alapján mégis engedélyezik azok érvényesítését és adott esetben jogerős ítéleteket hoznak az egyes eljárások végén. A Fővárosi Ítéltábla egy határozatában kimondta, hogy sajtó-helyreigazításra irányuló perben a tárgyi keresethalmazat előterjesztése megengedhető, amennyiben az az egyes keresetek gyors elbírálását nem gátolja, különösen, ha azonos médiaszolgáltató, azonos tartalmú, de több különböző időpontban megjelenő közlését sérelmezi a felperes.⁶² A Szegedi Törvényszék is megengedhetőnek minősített egy tárgyi keresethalmazatot egy ítéletében,⁶³ amelynek tárgya több különböző időpontban kiadásra került közlésekre irányult, amely

⁶⁰ BÖSZÖRMÉNYI KOVÁCS KATALIN: *Egyes személyiségi jogok érvényesítése iránt indított perek*. In: Varga István (szerk.): *A polgári perrendtartás és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja*. HVG-ORAC. Budapest, 2018. 1882. p.

⁶¹ KOVÁCS HELGA: *A tiltott keresethalmazat és a lex specialis értelmezési elv a sajtó-helyreigazítási perben*. Magyar Jog. 2023/5. 296. p.

⁶² Fővárosi ítéltábla 2.Pkf.26.251/2018/2.

⁶³ Szegedi Törvényszék 7.P.20.615/2019/12.

közlések azonban tartalmukban és megjelenésükben hasonlóak voltak, továbbá az összes előterjesztett kereset helyreigazításra irányult. A Kúria kialakított egy szempontrendszer, amely alapján értékelhető, hogy egy adott eljárásban a keresetek összekapcsolhatóak-e vagy sem. E szerint abban az esetben lehetséges több kereset összekapcsolása, *'ha a sajtó-helyreigazítási perben korlátozott bizonyítási lehetőség szabályai nem sérülnek, a védekezés miatt az eljárás nem húzódik el, vagy a bíróság által alkalmazott jogi minősítés kölcsönösen vonatkoztatható az egyes kijelentésekre, akkor lehet szó a keresetek összekapcsolásáról'*.⁶⁴ Az első feltétel arra vonatkozik, hogy csak olyan bizonyítási eszköz használható fel, amely az érdemi tárgyaláson rendelkezésre áll, a felperes azt be tudja mutatni, továbbá fontos, hogy utólagos bizonyításra nincs lehetőség ezen eljárásokban [Pp. 498. § (1) bek.]. Második feltétel egyértelműen a perkoncentráció elvéből vezethető le, amely ezen helyreigazítási perekben különös jelentőséggel bír, hiszen legfőbb cél az eljárások gyors lefolytatása. Harmadik feltétel pedig arra irányul, hogy az egyes előterjesztett kereseteket egyezően minősítse az eljáró bíróság, erre példaként hozható, hogy abban az esetben nem tudja egyezően minősíteni a bíróság, amennyiben az egyes sérelmezett közlések témájukban akár azonosak is, de megjelenésükben eltérnek egymástól. Ilyenkor ugyanis a bíróságnak egyesével külön-külön szükséges a közléseket vizsgálnia és minősítenie, mert az egyik keresetre tett jogi megállapítások nem hatnak ki a többire. Fontos, hogy a Kúria által kialakított szempontrendszer konjunktív, így a helyreigazításra irányuló perekben csak az együttes fennállásuk esetén van mód keresethalmazatban érvényesíteni az igényeket, továbbá mindenekelőtt szem előtt kell tartani a Pp. keresethalmazatokra vonatkozó általános szabályait is. Kiemelném továbbá, hogy a helyreigazítási perek vonatkozásában, mivel a Pp. szó szerint átvette a régi Pp. szóhasználatát [rég Pp. 343. § (2) bek.] a keresethalmazatok tilalmáról, így a régi Pp. alatt kialakult bírói gyakorlat, illetve egyes állásfoglalásokban és határozatokban tett állítások továbbra is irányadóak lehetnek.

További kérdésként merülhet fel a pertársaságok kérdésköre. Sajtó-helyreigazítási pert az kezdeményezhet, mint felperes, akiről a sajtószerv valótlan tényt állít, illetve híresztel [Pp. 495. § (1) bek.]. Tehát a törvény pontosan meghatározza azt, hogy ezen eljárásokban ki rendelkezik aktív perbeli legitimációval. Azonban a kérdés, hogy abban az esetben, ha egy sajtószerv ugyanazon közlésében több személyről állít valótlan tényt, akkor ebben az esetben van-e lehetőség arra, hogy több személy egy eljárásban terjessze elő kereseteit. A joggyakorlat azt mutatja, hogy van rá lehetőség. Az ítélkezési gyakorlat alapján levonható

⁶⁴ Kúria Pfv.IV.21.016/2019/3.

az a következtetés, hogy amennyiben egy sérelmezett cikk több személyről állít valótlan tény, akkor a jogosultaknak van lehetőségük egy eljárásban érvényesíteni igényüket, de feltétel, hogy az igények kizárólag sajtó-helyreigazításra irányulhatnak,⁶⁵ ellenkező esetben kizárt a személyi keresethalmazat létrejötte. Ilyen esetekben mindig célszerűségi pertársaság jön létre, hiszen a helyreigazítási igény a felpereseket külön-külön, önállóan is megilleti, illetve jogerős döntés születhet valamelyikük perben nem állása esetén is.

Összegezve elmondható, hogy a gyakorlat tágan értelmezi a törvény szövegét. Sajtó-helyreigazítási perekben attól eltérő tárgyú keresetet kivétel nélkül meg nem engedettnek minősítenek a bíróságok. Abban az esetben viszont, ha több helyreigazításra irányuló keresetet terjeszt elő a felperes, tapasztalható bizonyos fokú mérlegelés a bírósági gyakorlatban, azonban a fent részletezett szempontokat a bíróságok szem előtt tartják. Minden esetben fontos kritérium, hogy ugyanazon sajtószerv, illetve médiaszolgáltató legyen az összes kereset alperese, ennek hiányában kizárt a keresethalmazatban történő érvényesítés. A sérelmezett közlésekkel összefüggésben pedig lényeges, hogy azonos vagy hasonló tartalmúak legyenek, illetve megjelenésükben is hasonlítsanak egymásra. Több eljárás folytán született határozatban is ezek hiányára hivatkozva minősítették a bíróságok a keresethalmazatokat meg nem engedhetőnek. Ezzel összefüggésben megjegyezném, hogy a bírói gyakorlat az azonos elnevezéssel rendelkező, de különálló nyomtatott és online sajtótermékekben történő megjelenítés esetében – a többi feltétel fennállta esetén – megengedhetőnek minősíti a halmazatot⁶⁶. Továbbá fontos kritérium a sérelmezett cikkek megjelenése közötti rövid idő. Ez nyilvánvalóan a sajtó-helyreigazítási eljárás sajátosságából is fakad, hiszen szigorú határidők vonatkoznak mind a megelőző eljárásra, mind pedig az eljárás megindítására. [Smtv. 12. § (2) bek., Pp. 496. § (3) bek.]

Látható a gyakorlat elemzéséből, hogy a bíróságok törekszenek bizonyos mértékig a keresethalmazatokra vonatkozó tiltó rendelkezés tágabban történő értelmezésére. Szem előtt tartják a perkoncentrációt, valamint a célszerűséget is, ebből fakadóan az eljárások ténylegesen elérhetik a jogalkotó által megkívánt céljukat arra vonatkozóan, hogy a helyreigazításra irányuló perek valóban gyorsan befejeződjenek. Törekszenek arra, hogy amennyiben van rá lehetőség ne utasítsanak vissza minden keresethalmazatot tartalmazó keresetlevelet, elkerülve a sajtó-helyreigazítási perek elsokasodását a bíróságokon.

⁶⁵ Kúria Pfv.IV.20.625/2022/5.

⁶⁶ Fővárosi Ítélet tábla 2.Pf.21.098/2019/4.

7. Meg nem engedett keresethalmazatok elméletben és a gyakorlatban

Meg nem engedett keresethalmazatokról abban az esetben beszélhetünk, ha az előterjesztett több,almazatban álló kereset, illetve pertársaság (vagy mindkettő) nem a Pp. rendelkezéseinek megfelelően kerül előterjesztésre, adott esetben kizárt aalmazatban történő igényérvényesítés. A tárgyi keresethalmazatok esetén a Pp., a fentiekben részletezettek szerint szabályozza, hogy milyen feltételek mentén megengedett azok előterjesztése. Amennyiben valamelyik feltétel nem teljesül, akkor egyértelműen meg nem engedettalmazatról beszélhetünk, és a kereseteknekalmazatban történő tárgyalása kizárt. Pertársaságok esetén is hasonló a helyzet. Kényszerű pertársaság esetén például perakadály, ha nem áll minden olyan személy perben, akiknek perben állása kötelező, ahhoz, hogy döntés születhessen. A célszerűségi esetekben a Pp. szintén meghatároz feltételeket, amelyek nem teljesítése esetén meg nem engedett lesz az adott személyi keresethalmazat.

A Pp. a meg nem engedett keresethalmazatok esetén két megoldást kínál alapvetően az elsőfokon eljáró bíróságok számára, amennyiben észlelik azokat: a keresetlevél benyújtásakor a keresetlevél visszautasítása, illetve a perindítás joghatásainak beállta után, az eljárás megszüntetése.

A keresetlevél visszautasítására vonatkozó szabályokat a törvény a 176. §-ban rendezi. Az (1) bekezdésben a feltétel nélküli - azaz amikor olyan nem orvosolható akadály áll fenn, amikor hiánypótlásra sem hív fel a bíróság – visszautasítási okokat szabályozza. A (2) bekezdésben pedig ennek a párját, a feltételes visszautasítási okokat, azaz azokat az eseteket, amelyeknél csak akkor kerül visszautasításra a keresetlevél, ha a felperes eredménytelenül került felhívásra a hiánypótlás tekintetében. A (2) bekezdés b) pontja szerint *a felperes a pert nem a jogszabályban meghatározott személy ellen indította meg, vagy meghatározott személyek perben állása kötelező, és a felperes e személyeket nem vonta perbe*, és c) pontja, mikor *a felperes nem nyújtott be – törvény által meg nem engedett keresethalmazatot vagy pertársaságot tartalmazó keresetlevél esetén – e törvény rendelkezéseinek megfelelő keresetlevelet* lesz a jelen esetben releváns. A b) pont esetén a kényszerű pertársaság esetéről rendelkezik a törvény. A c) pontban pedig a keresetlevél befogadhatóságának olyan hiányáról, perakadályról rendelkezik, amely esetben meg nem engedett személyi vagy tárgyi keresethalmazatot kívánt a felperes létrehozni. Részbeni visszautasításra – egy kivétellel [Pp. 242. § (2a) bek.] - nincs lehetőség, hiszen a bíróság nem korlátozhatja a felperest abban,

hogy mely személyek ellen kíván keresetet előterjeszteni, illetve mely kereseteket kívánja fenntartani.⁶⁷

Második estekörben, ha bíróság a kereset közlését követően észleli az akadályokat, akként tudja reparálni a meg nem engedett keresethalmazatokat elsőfokon, ha az eljárást megszünteti. A Pp. az eljárás megszüntetését szintén két, élesen elkülönülő osztályra bontja. Első, a 240. §-ban részletezett hivatalból történő megszüntetés, második, a 241. §-ban szabályozott kérelemre történő megszüntetés esetei. A két esetkör között is hasonló az elhatárolás alapja, mint a visszautasítási okok tekintetében. Hivatalból történő megszüntetési okok észlelése során a bíróság köteles az eljárást erre irányuló kérelem hiányában is megszüntetni, tekintettel a fennálló perakadályokra. Kérelemre történő megszüntetés esetén azonban a bíróság észlelése esetén sem szüntetheti meg az eljárást erre irányuló kifejezett kérelem hiányában. Mindkét esetkörre elmondható, hogy - egy kivétellel [Pp. 240. § (1) bek. g) pont] - az eljárás bármely szakaszában helye van.

A bíróság mind a visszautasításról, mind pedig az eljárás megszüntetéséről határozati formában dönt, alakszerű végzést hoz róla. Jogorvoslati lehetőség minden esetben nyitva áll a fél oldalán ezen végzések tekintetében. A törvény ugyanis kimondja, hogy mind a visszautasítás elrendelő [Pp. 177. § (1) bek.], mind pedig az eljárást megszüntető végzésekkel [Pp. 240. § (6) bek. és 241. § (4) bek.] szemben külön fellebbezésnek van helye, azzal, hogy a keresetlevél visszautasítása esetén kizárólag a felperes élhet ezen jogával [Pp. 177. § (1) bek. első fordulat], hiszen az alperes a kereset közléséig még nem is részese az eljárásnak. Amennyiben azonban jogerőssé válik a visszautasítást elrendelő végzés, akkor azt az alperes részére megküldi a bíróság a keresetlevéllel együtt [Pp. 177. § (1) bek. második fordulat].

Felmerülhet a kérdés, hogy miként kell eljárnia a bíróságnak, amennyiben már a megindult eljárás során következik be az adott vitás jogviszony tekintetében valamiféle változás, amely miatt új, a perben addig félként részt nem vett személy perben állása kötelező, azaz a kényszerű pertársaság, mint keresethalmazati forma az eljárás során merül fel. Ezen kérdéssel a Civilisztikai Kollégiumvezetők is foglalkoztak, és kimondták, hogy ebben az esetben annak ellenére is – hiánypótlási felhívás eredményétől függően -, hogy

⁶⁷ ZSITVA ÁGNES: *Pp. 176. §.* In: Wopera Zsuzsa (szerk.): *Kommentár a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvényhez.* Perindítás. Wolters Kluwer. Budapest, 2019. 446. p.

visszautasításra okot nem adó körülmény állt fenn, a Pp. 240. § (1) bekezdés a) pontjára hivatkozással kell megszüntetni. Így tehát a törvény szövege *kiterjesztően értelmezendő*.⁶⁸

A törvényi szabályozás arra vonatkozóan, hogy a visszautasítást, illetve az eljárásmegszüntetést elrendelő végzés külön fellebbezhető helyes megoldás, hiszen a keresethalmazatok megengedhetősége tekintetében a Pp. hatályba lépése óta előfordultak olyan esetek, amelyek során az elsőfokon eljáró bíróság tévesen állapította meg azok megengedhetőségét, illetve annak hiányát.

A meg nem engedett keresethalmazatok gyakorlatban történő megjelenése az alábbi határozatokban megállapított tényállásokkal, illetve kimondott bírósági megállapításokkal szemléltethető. A felperes egy csődeljárás alá vont gazdasági társaság vezető tisztségviselőjével, valamint tagjaival szemben kívánta igényét érvényesíteni egy eljárás során. A csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (a továbbiakban: Csődtv.) rendelkezései folytán azonban ezen igények egy eljárásban történő érvényesítése kizárt, hiszen a Csődtv. 33/A. § (1) bekezdése rendelkezik a vezető tisztségviselői jogviszony alapján fennálló, a jogszerűtlen gazdálkodásért való felelősségről, míg a Csődtv. 63/A. § rendelkezik a tagsági jogviszony alapján fennálló, a vagyoni részesedés rosszhiszemű átruházásáért való felelősség szabályairól, így tekintettel arra - ahogyan azt a Kúria joggyakorlatelemző csoportja is megállapította,⁶⁹ hogy az érvényesíteni kívánt jogok teljesen eltérő, önálló tényállásban kerültek szabályozásra a keresetek nem ugyanazon jogviszonyból erednek, valamint az egyes jogviszonyok közötti összefüggés sem ténybeli, sem pedig jogi alapon nincs meg, ezáltal ezen keresetek meg nem engedett halmazatban állnak egymással tárgyi és személyi értelemben is. A másodfokú bíróság helybenhagyta a visszautasítást elrendelő végzést, és indoklásában kifejtette, hogy a Pp. a keresetek vonatkozásában nem határozza meg, hogy mit kell összefüggőnek, illetve hasonlóknak tekinteni, így abban a kérdésben, hogy egy adott eljárás során érvényesíteni kívánt több kereset elősegíti, vagy akadályozza az elvárt perhatékonyság, illetve célszerűség elérését minden esetben önállóan szükséges mérlegelni. Így a vizsgált tényállás, illetve érvényesített jogok kapcsán a másodfokú bíróság kimondta, hogy *„kisebb részben azonos tényállás mellett, ámde különböző alperesek ellen, különböző jogi alapon megindított keresetek egy perben való elbírálása a perökonómiai szempontok érvényesülését gátolja, így*

⁶⁸ CKOT2018.11.19-20:41.

⁶⁹ Kúria 2016.El.II.JGY.G.2. sz. joggyakorlatelemző csoport összefoglaló vélemény. 41. p.

a két igény egy keresetlevélben nem érvényesíthető".⁷⁰ A Pécsi Ítéltáblához került egy keresetkiterjesztés iránti kérelem visszautasítását követő fellebbezés. Az ügyben a felperes, mint az alperesek tulajdonában álló ingatlanok volt haszonélvezője arra tekintettel nyújtott be keresetlevelet, hogy a haszonélvezeti jogának megszűnése okán az alperesek jogalap nélkül gazdagodtak. Az eljárás során azonban perbe kívánta vonni az államot is, még hozzá jogalkotással és jogalkotás elmulasztásával okozott kár megfizetésére kötelezés érdekében. A bíróság a kérelmet visszautasította, mert álláspontja szerint ebben az esetben a Pp. 37. § c) pont szerinti pertársaság jönne létre, azonban mivel az egyes igények nem azonos jogviszonyból erednek, így meg nem engedett keresethalmazathoz vezetne ezen előterjesztés engedélyezése. A másodfokú bíróság egyet értett a fent részletezett indokolással a jogviszonyok tekintetében.⁷¹

További kérdés, hogy amennyiben az elsőfokon eljáró bíróság ezen perakadályokat nem észleli és nem rendeli el az ezeknek megfelelő jogkövetkezményeket (l. keresetlevél visszautasítása, illetve az eljárás megszüntetése), akkor amennyiben a fellebbezést követően a másodfokú bíróság észleli ezen akadályokat milyen jogkövetkezményeket rendelhet hozzájuk. Nyilvánvaló, hogy amennyiben egy eljárás keretében perakadályok merülnek fel, akkor az az érdemi elbírálás abszolút akadályát jelenti. Ebből következően pedig az elsőfokú bíróság lényeges eljárási szabályt sért, ha ilyen akadályok fennállta mellett elbírálja az adott ügyet és ítéletet hoz. A másodfokú eljárás során, ha a bíróság helyt ad a fellebbezésnek, akkor alapvetően kétféle lehetőség van. Amennyiben nem merült fel perakadály, illetve lényeges eljárási szabálysértés – ami miatt hatályon kívül helyezésre okot adó körülmény merült volna fel - a bíróság oldalán, akkor érdemben felülbíráhatja az elsőfokú ítéletet (Pp. 383. §). Ha azonban ilyen szabálysértés mégis felmerült volna akkor hatályon kívül kell helyezni az adott ítéletet.

A hatályon kívül helyezésre vonatkozó szabályokat is két irányban szabályozza a Pp., fakultatív és kötelező csoportosításban. Abban az esetben jogosult mérlegelni a bíróság, ha az elsőfokú eljárás során alkalmazandó szabályok megsértése lényeges volt, az kihatott az érdemi döntésre és annak módosítására, reparálására nincs lehetőség, csak az elsőfokú eljárásban (Pp. 381. §). Ha a bíróság elrendeli ezen törvényi helyre hivatkozással a hatályon kívül helyezést, akkor minden esetben kötelezően el kell rendelnie a korábban lefolytatott eljárás megismétlését is. Ilyen eseteknek minősülnek például a gyakorlatban, ha a

⁷⁰ BDT2021. 4385.

⁷¹ Pécsi Ítéltábla Pkf.VI.25.207/2020/2.

beavatkozással összefüggésben az elsőfokú bíróság nem hozott határozatot,⁷² vagy ha a bíróság nem idézte a fél meghatalmazottját.⁷³ Azonban mivel mérlegelhet a bíróság, nem ad okot hatályon kívül helyezésre, ha a bíróság késedelmesen foglalta írásba az ítéletét.⁷⁴ Másik esetkörben a másodfokú bíróság nem mérlegelhet. Olyan szituációk tartoznak ide, amelyek esetében a Pp. 240. § (1) bekezdésében foglalt mérlegelést nem tűrő, hivatalból történő eljárás megszüntetésre okot adó körülmények állnak fenn, illetve a Pp. 241. (1) bekezdésében szabályozott kérelemre történő körülmények (Pp. 379. §). A régi Pp. nem tartalmazott ilyen konkrét rendelkezéseket arra vonatkozóan, hogy mikor kötelező másodfokon elrendelni az eljárás megszüntetését,⁷⁵ így ebben a körben hangsúlyos volt a gyakorlat, hiszen a bíróságok formálták a szabályokat.

8. A másodfokon észlelt meg nem engedett keresethalmazatok

Az előző fejezetben leírtak alapján látható, hogy a bíróságok kezében alapvetően nincs sok eszköz annak érdekében, hogy a másodfokú eljárás során észlelt keresethalmazatokkal összefüggő perakadályokat orvosolhassa. Új személy perbelépése, illetve perbevonása a másodfokú eljárásban alapvetően kizárt, hiszen azáltal, hogy a Pp. bevezette az osztott perszerkezetet, megkívánja, hogy a peres eljárás személyi, tárgyi és jogi kereteit a felek már a perfelvételi szak során meghatározzák.⁷⁶ Keresetváltoztatásra pedig csak igen szűk körben van lehetősége a feleknek. A Pp. elvi éllel kimondja, hogy keresetet változtatni főszabály szerint a másodfokú eljárásban nem lehet [Pp. 373. § (1) bek.].⁷⁷

Összességében látható, hogy a bíróságok, amennyiben másodfokon észlelnek egy meg nem engedett keresethalmazatot - amely perakadálnak minősül -, ami alapvetően az adott kereset(ek) érdemi elbírálásának legfőbb gátja, az ily jogszabálysértő módon hozott ítéletet mindenképp hatályon kívül kell helyezniük. A kérdés abban a körben merülhet fel, hogy a Pp. 379. §-ban meghatározott kötelező hatályon kívül helyezés melletti eljárás megszüntetésre hivatkozva jár el, vagy adott esetben úgy ítéli meg a bíróság, hogy a Pp.

⁷² BH1995. 36.

⁷³ BH1995. 38.

⁷⁴ BH2004. 372.

⁷⁵ DREXLERNÉ KARCUB EDIT: *Fellebbezés*. In: Wopera Zsuzsa (szerk.): Kommentár a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvényhez. Wolters Kluwer. Budapest, 2019. 958. p.

⁷⁶ KIRÁLY LILLA: *Gyorsabb, egyszerűbb, jobb, hatékonyabb?* Akadémiai Kiadó. Budapest, 2019. 53. p.

⁷⁷ JUHÁSZ LÁSZLÓ: *Fellebbezés*. In: Varga István (szerk.): A polgári perrendtartás és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja. HVG-ORAC. Budapest, 2018. 1596. p.

381.§ szerint helyezi hatályon kívül, azzal, hogy új eljárásra utasítja az az eljárt elsőfokú bíróságot.

Jól szemléltetik ezen kérdéseket az alábbi bírósági eljárások során meghozott határozatok. Egy esetben a felperes eshetőlegesen tárgyi keresethalmazatban terjesztett elő öt keresetet. A keresetlevelét kizárólag egy alperessel szemben terjesztette elő, majd a perfelvétel során a II. rendű, míg az érdemi tárgyalási szakban pedig a III. rendű alperesre is kiterjesztette kereseteit. Azonban mindezt oly módon tette, hogy a két utóbb perbevonat személlyel szemben csak a másodlagos, illetve harmadlagos keresetét kívánta érvényesíteni. Mindez nem felel meg a Pp. 173. § (2) bekezdés c) pontjában foglalt azon feltételnek, hogy látszólagos keresethalmazat esetén az egyes kereseteket minden alperessel szemben elő kell terjesztetni, így ez meg nem engedett keresethalmazatnak minősül. Az elsőfokon eljárt bíróság engedélyezte az alperesek perbevonását, sőt ítéletet is hozott, amelyben elbírálta az egyes kereseteket. A másodfokon eljárt ítélőtábla észlelte ezen súlyos eljárásjogi hibát, és akként minősítette, hogy a szabálysértés kizárja az érdemi felülbírálatot. Döntésében elrendelte az ítélet hatályon kívül helyezését, valamint új eljárásra utasította az elsőfokú bíróságot a Pp. 381. §-ra hivatkozással. Határozatában elrendelte, hogy az új eljárást a perfelvételi szaktól kell megismételni, oly módon, hogy a bíróságnak fel kell hívnia a felperest, hogy terjesszen elő meg nem engedett keresethalmazatot tartalmazó keresetlevelet, majd ezt követően dönthet a keresetkiterjesztés megengedhetősége felől.⁷⁸ Egy másik, sajtóhelyreigazítási perben az elsőfokon eljárt bíróság tárgyi keresethalmazatban bírálta el több keresetet, azonban tette ezt akként, hogy a már részletezett kivételes esetkörökben megengedhető halmazatban történő érvényesítésre nem lett volna lehetősége. Az eljárás során sérelmezett sajtó közlések tartalmukban, valamint megjelenésükben lényegesen eltérőek voltak, külön-külön mérlegelni kellett azokat, így nem állhatott fenn az a kivételes eljárásjogi helyzet, hogy a bíróság engedélyezze azok egy eljárásban való érvényesítését. A másodfokon eljárt bíróság helyesen észlelte is ezen körülmények fennállását, és megállapította a Pp. 496. § (6) bekezdésében foglalt tiltott keresethalmazat fennállását. Jogkövetkezményként elrendelte az ítélet hatályon kívül helyezését és az eljárást megszüntette a Pp. 379. §-ra hivatkozva.⁷⁹ Egy másik eljárás során is hasonló eset merült fel. A felperes négy darab sérelmezett sajtó közléssel szemben kívánt igényt érvényesíteni. A sérelmezett cikkeket egy nyomtatott és internetes felületen megjelenő médiaszolgáltató is

⁷⁸ Fővárosi Ítélőtábla 14.Gf.40.289/2021/13/II.

⁷⁹ Kúria Pfv.IV.20.368/2021/4.

közzétette. Azonban a kettő szolgáltató nem azonos szerkesztősséggel rendelkezik, így azonos személy szerkesztői felelőssége nem állapítható meg. Az elsőfokú bíróság érdemben elbírált az ügyet, elutasítva a kereseteket. A másodfokon eljáró ítélőtábla észlelte, hogy az eljárás meg nem engedett tárgyi és személyi keresethalmazatot is tartalmazott. Az igények tekintetében is hasonló érveléssel élt, mint a fent részletezett sajtó-helyreigazítási ügyben eljáró bíróság, hogy az egyes cikkek nem azonos vagy hasonló tartalmúak. Így ezen tényekre tekintettel a másodfokon eljáró ítélőtábla a Pp. 379. § alapján az elsőfokon meghozott ítéletet hatályon kívül helyezte és az eljárást megszüntette.⁸⁰

Másik kérdésként merülhet fel, hogy miképp jár el a bíróság másodfokon, amennyiben azt észleli, hogy az adott eljárásban kötelező perben állás folytán kényszerű pertársasági helyzet áll fenn, azonban az elsőfokon eljáró bíróság nem észlelte ezt, és meghatározott személy perben állása nélkül folytatta le az eljárást és hozott ítéletet a végén. Egy ügyben a felperes egy ingatlannal kapcsolatos jogvitában kérte az adott ingatlan adásvételi szerződés érvénytelenségének megállapítását. A perbeli ingatlannak azonban volt egy haszonélvezője is – aki a szerződés folytán ezen jogát eladta -, akivel szemben a felperes nem terjesztett elő keresetet, valamint a későbbiek során sem vonta perbe. Az elsőfokú bíróság érdemben elbírált az ügyet, majd a fellebbezés folytán lefolytatott másodfokú eljárás során a bíróság észlelte ugyan a lényeges eljárásjogi szabálysértést, azonban nem vonta le a megfelelő következtetéseket és a jogkövetkezmények alkalmazását is elmulasztotta. Az ügy felülvizsgálati eljárás folytán a Kúria elé került. A Kúria megállapította a szabálysértéseket, továbbá *elfogadhatatlannak* minősítette, hogy a másodfokú bíróság azzal érvelt, hogy „*az általa egyébként észlelt súlyos eljárásjogi szabálysértés miatt nem indokolta az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését, mert a perben hozott döntésben az eljáró bíróságok a szerződés érvénytelenségének jogkövetkezményeként nem az eredeti állapot helyreállítását alkalmazták.*” Továbbá a Kúria kifejtette, hogy a bíróságoknak hivatalból kell észlelniük a kötelező perben állás hiányát, és ennek megfelelően kell alkalmazniuk a törvényi szankciókat. Jelen esetben egyértelműen megállapítható, hogy egy szerződés megtámadása során minden szerződő félnek, így annak, aki a szerződésben mond le haszonélvezeti jogáról is kötelezően perben kell állnia. A Kúria az elsőfokú eljárásra is kiterjedően hatályon kívül helyezte az ítéleteket és új eljárásra utasította az elsőfokon eljáró bíróságot - figyelembe véve, hogy felülvizsgálati eljárás során rendelte azt el – a Pp. 424. § (3) bekezdésére

⁸⁰ Győri Ítélőtábla Pf.IV.20.116/2021/4.

hivatkozással.⁸¹ Egy másik hasonló ügyben a Kúria szintén kimondta, hogy lényeges eljárásjogi szabálysértésnek minősül az előző esetben részletezett körülmény. A tényállás szerint a felperes több alperessel szemben kölcsönszerződéssel összefüggő jogvita folytán végrehajtási pert kezdeményezett. Az alperesek a követelésüket egy harmadik személyre engedményezték, azonban ezen személyt a felperes nem vonta perbe. Ezen kötelező perben állási körülményt sem az első-, sem a másodfokú bíróság nem észlelte. A Kúria ezen esetben is szintén elrendelte a határozatok hatályon kívül helyezését, valamint az elsőfokú bíróságot új eljárásra utasította. Felhívta az elsőfokú bíróságot, hogy megfelelő eszközökkel intézkedjen annak érdekében, hogy a felperes perbe vonja a fent említett harmadik személyt is.⁸²

A fentiekben részletezett határozatok alapján látható, hogy az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezése mellett a bíróságok két megoldás mellett döntenek. Vagy megszüntetik az eljárást vagy pedig új eljárásra utasítják az elsőfokon eljáró bíróságot. Megfigyelhető, hogy amennyiben azt észleli a felsőbb szintű bíróság, hogy kötelező perben állás szükséges lett volna a perben, azonban az elsőfokú bíróság ezt nem észlelte, akkor ezen esetekben új eljárásra utasítja az elsőfokon eljáró bíróságot, és mellőzi az eljárás megszüntetését. Látható azonban, hogy olyan eset is előfordult, amely során látszólagos személyi keresethalmazat esetén sem az eljárás megszüntetését rendelte el a másodfokú bíróság, hanem szintén új eljárásra utasította a korábban eljáró bíróságot. Sajtó-helyreigazításra irányuló eljárásokban alapvetően szűk körben, a gyakorlat által kiformált feltételek szerint nem tiltott az egyes keresetek halmozása. Ilyen esetekben az tapasztalható, hogy a bíróság amennyiben úgy ítélte meg a fellebbvitel során, hogy nem teljesültek a feltételek, a rendelkezésre álló határozatokban a hatályon kívül helyezés mellett megszüntette az eljárást. Álláspontom szerint azonban ilyen esetekben mindig a Pp. 379. §-ból szükséges első körben kiindulni. Ezen szakasz rendelkezik ugyanis azokról az esetekről, amikor alapvetően az elsőfokú eljárásban is már a keresetlevelet vissza kellett volna utasítani, illetve később az eljárást megszüntetni. Ha a kérdéses körülmény ezen kategóriába esik kötelezően meg kellene szüntetni az eljárást a hatályon kívül helyezés elrendelését követően. Nyilvánvalóan a Pp. 381. §-ban részletezett azon rendelkezés, hogy abban az esetben alkalmazandó, ha *„az elsőfokú eljárás lényeges szabályainak megsértése az ügy érdemi eldöntésére kihatott, és annak orvoslása a másodfokú eljárásban nem lehetséges”* értelmezhető a fent részletezett

⁸¹ Kúria Pfv.V.21.302/2022/6.

⁸² Kúria Gfv.V.30.439/2022/15.

körülményekre is, azonban nyilvánvalóan nem ez a jogalkotó szándéka. Azért kerültek külön szakaszban szabályozásra, hogy a Pp. 381. § csak abban az esetben kerüljön alkalmazásra, amennyiben a 379. § szerinti esetköröknek az adott eljárásjogi akadály nem feleltethető meg.

9. Összegzés

A keresethalmazatok szabályozottsága változáson ment át Pp. megalkotásával. A jogalkotó a tárgyi keresethalmazatban való érvényesítést tételesen szabályozza, így már nem pusztán a kialakult és íratlan bírói gyakorlat rendezte az alkalmazásuk feltételeit. A pertársaságok az új szabályozás folytán lényeges változáson nem mentek át. Azonban a látszólagos személyi keresethalmazatok tekintetében is a jogalkotó a gyakorlat által kialakított tiltó rendelkezést a törvénybe foglalta. Így a jogalkotó végre megalkotta azon kritérium rendszert, amely alapján az eljáró bíróságok aalmazatok mérlegelése és minősítése tekintetében eljárhatnak. Álláspontom szerint ez egy nagyon fontos előrelépés volt a régi Pp. szabályrendszerét követően, hiszen így kiküszöbölhető azon nem kívánatos körülmény, hogy kizárólag az adott bíró mérlegelése döntsön bizonyos igények halmazatban történő érvényesítésének megengedhetősége felől. Ám látható, hogy a konkrét szabályozás vonatkozásában is születtek jogértelmezési problémák a jogalkalmazók körében. Bizonyos törvényi rendelkezések absztraktnak lettek megfogalmazva, így a jogalkalmazóknak egyes kérdésekben még mindig van bizonyos fokú mérlegelési lehetőségük a halmazatok megengedhetőségének vonatkozásában.

A meg nem engedett keresethalmazatok szabályozásának tekintetében egyértelmű a jogalkotó szándéka. Az ily módon történő igényérvényesítést perakadállyal tekinti, azaz az adott keresetek érdemi elbírálásra alkalmatlanok. Feltételes visszautasítási ok, ha a felperes így terjeszti elő keresetlevelét, illetve eljárás megszüntetési ok, ha a bíróság a kereset közlését követően észleli azt. A jogalkotó ezáltal sem ad mérlegelési lehetőséget. Az eljáró bíróságok nem folytathatják le ilyen keresetek esetén az eljárást, ítéletet pedig végképp nem hozhatnak. Az eljáró bírók elsőfokon, amennyiben a meg nem engedett halmazatot csak az eljárás során észlelik anyagi pervezetést alkalmazhatnak annak érdekében, hogy ne kelljen az eljárást megszüntetni. Ilyen esetekben azonban gyakorlatilag az történik, hogy rákényszeríti a félre, hogy valamelyik keresetétől álljon el a másik kereset elbírálhatóságának érdekében. Véleményem szerint ez a leginkább célratörő megoldás, hiszen, amennyiben az eljárást megszüntetné a bíróság, a felek közötti jogvita megoldatlan maradna, úgy, hogy egyébként a bíróság volt az, aki helytelenül mérlegelt a keresetlevél megvizsgálása során és olyan keresetet közölt az alperessel, amelyet vissza kellett volna

utasítani. Célszerűnek is tartom ezen megoldást, mivel a fél rendelkezésére bízva, hogy mely keresetétől kíván elállni. Az eljárás megszüntetést, mint *ultima ratio* eszközt ezen esetben csak akkor kellene alkalmazni, ha a fél nem tesz eleget a bírósági felhívásnak.

A sajtó-helyreigazítási perek keresethalmazatot tiltó rendelkezése álláspontom szerint módosítást igényel. Látható, hogy a régi Pp.-vel teljesen egyezően vette át a jogalkotó a törvény szöveget, azonban aalmazatokban történő érvényesítést bizonyos szempontok szerint már a régi Pp. hatálya alatt is engedélyezték a bíróságok. Érthetetlen, hogy a jogalkotó miért nem döntött egy eltérő, pontosabb megfogalmazás mellett, vagy miért nem adott meg egy konkrét szempontrendszert az ilyen halmazatok érvényesítéséhez, mint például a látszólagos tárgyi keresethalmazatok esetében. Aggályosnak tartom, hogy rendkívül sok eljárásban, mondhatni rendszeres jelleggel bírálják el sajtó-helyreigazítási perekben halmazatokat. Nem a gyakorlattal nem értek egyet, sőt kifejezetten támogatom is, hiszen sokkal életszerűbbnek tartom, hogy több sérelmezett cikkel kapcsolatos igényt egy eljárásban érvényesíthessen a felperes. A törvényi szabályozás helytelen szerintem, azért, mert ha nincs egy konkrét törvényi feltételrendszer e tekintetben, akkor az túl nagy mérlegelési lehetőséget biztosít az egyes eljáró bírónak a tekintetben, hogy mikor engedélyezik a halmazatokat, illetve mikor nem. Továbbá a bíróságok ügyterhén is csökkentene a konkrét szabályozás, mivel ezáltal kevesebb per indulna, illetve a fellebbezések során sem születne e tekintetben annyi ellentétes álláspont a különböző szintű bíróságok között.

A másodfokú eljárás során nyilvánvalóan sokkal kevesebb eszköz áll rendelkezésre az eljáró bíróság kezében az ilyen helyzetek megoldására. Azonban látni kell, hogy a bíróság ilyenkor egy olyan ítéletet kell, hogy felülbíráljon, amely elsőfokon egy szabálytalan eljárás végén született. Az előző fejezetben kifejtettek szerint kettő megoldás van a másodfokon eljáró bíróságok kezében ha meg nem engedett keresethalmazatot tartalmazó ítélettel szembeni fellebbezést bírálják el. A Pp. egyértelműen fogalmaz, a hatályon kívül helyezés mellett meg kell szüntetni az adott eljárást. Álláspontom szerint azonban ennél életszerűbb megoldás lenne minden ilyen esetben az új eljárásra utasítás a hatályon kívül helyezés mellett. Amennyiben az eljárás megszüntetésre kerül, a felperesnek igényei érvényesítéséhez új eljárást kell kezdeményeznie, amely esetében előfordulhat, hogy új bíró elé kerül az adott ügy, így pedig akár évekkel is elhúzódhat egy (jelen esetben több) peres eljárás. Ha azonban a másodfokú bíróság vagy a Kúria új eljárásra kötelezi az elsőfokon eljárt bíróságot, akkor az adott ügy ugyanazon bíró elé kerül, aki már egyszer elbírált. Ebben az esetben

nyilvánvalóan gyorsabban végbe mehet az eljárás, hiszen a bíró pontosan tisztában van az adott ügy körülményeivel, tényeivel. Így pedig a peres eljárások észszerű időn belül való lefolytatásának alkotmányos és perjogi követelménye érvényesülni tud. Amennyiben a pergazdaságosságot a peres eljárások esetében követelményként kezeljük, akkor álláspontom szerint ez lenne a helyes megoldás ezen aggályos helyzetekben.

Mivel a hatályon kívül helyezést a jogalkotó nem preferálja – ez világosan kitűnik abból, hogy az anyagi pervezetés nem megfelelő volta csak *ultima ratio* jelleggel eredményezhet hatályon kívül helyezést [ld. Pp. 384. § (2) bek. b) pont]⁸³ –, így a legéletszerűbb megoldásnak az mutatkozik, ha a bíróságok a másodfokú eljárásban anyagi pervezetéssel megpróbálják keresetváltoztatás felé irányítani a felperest. Így nem duplikálódik az eljárás egy olyan eljárási akadály miatt, amely – bár a Pp.-t szigorúan értelmezve *contra legem* eljárásnak minősül – bírói közrehatással orvosolható.

⁸³ Részleteiben ld. TUCSEK MÁTÉ – SZIVÓS KRISTÓF: *A Fővárosi Ítéletábla döntése az anyagi pervezetés felülbírálatára tárgyában. Az anyagi pervezetés hibájának dogmatikai jellemzői*. Jogesetek Magyarázata 2024/1-2. (Jogtár-alapú verzió) 6. pont.

11. Felhasznált primer források jegyzéke

BH 1988. 102.
BH 1995. 36.
BH 1995. 38.
BH 2004. 372
BDT 2018. 3876.
BDT. 2019. 4050.
BDT. 2020. 4195.
BDT. 2021. 4385.
BDT. 2023. 4684.
Kúria Pfv.III.21.805/2018/11.
Kúria Pfv.IV.21.016/2019/3.
Kúria Pfv.III.20.750/2019/4.
Kúria Pfv.IV.20.368/2021/4.
Kúria Pfv.IV.20.625/2022/5.
Kúria Pfv.IV.20.651/2022/5.
Kúria Pfv.V.21.302/2022/6.
Kúria Gfv.V.30.439/2022/15.
Debreceni Ítéltábla Pf.I.20.260/2022/4.
Debreceni Ítéltábla Pf.I.20.219/2023/6.
Debreceni Ítéltábla Mf.50064/2022/7.
Fővárosi ítéltábla 2.Pkf.26.251/2018/2.
Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.21.098/2019/4.
Fővárosi Ítéltábla 16.Gf.40.357/2019/8-II.
Fővárosi Ítéltábla 5.Pf.20.798/2020/5.
Fővárosi Ítéltábla Pf.20797/2021/4.
Fővárosi Ítéltábla 14.Gf.40.289/2021/13/II.
Fővárosi Ítéltábla 9.Pf.20.663/2022/9.
Győri Ítéltábla Pf.IV.20.116/2021/4.
Győri Ítéltábla Pf.20.029/2022/8.
Győri ítéltábla Pf.I.20.063/2023/8.
Pécsi Ítéltábla Pkf.VI.25.207/2020/2.
Szegedi Ítéltábla Pf.III.20.029/2021/8.

Debreceni Törvényszék Pf.21377/2020/5.

Debreceni Törvényszék Pf.20306/2021/5.

Fővárosi Törvényszék 27.P.20.486/2021/24.

Szegedi Törvényszék 7.P.20.615/2019/12.

CKOT2017.11.20.22.

CKOT2018.05.03.10.

CKOT2018.11.19.41.

Kúria 2016.El.II.JGY.G.2. sz. joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló vélemény

Kúria 2019.El.II.J.GY.P.2. sz. joggyakorlat-elemző csoportjának véleménye – a keresetlevél visszautasításának vizsgálata

11. Jogalkotással összefüggő források

1952. évi III. törvény a polgári perrendtartásról

1991. évi XLIX. törvény a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról

2010. évi CIV. törvény a sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól

2016. évi CXXX. törvény a polgári perrendtartásról

T/11900. számú törvényjavaslat a polgári perrendtartásról

12. Felhasznált irodalom

Aszódi László: *Az anyagi pervezetés rendező elvei*. In: Bodzási Balázs (szerk.): Jogászegyleti értekezések, Magyar Jogász Egylet, Budapest, 2022. 217–245.

Aszódi László: *A látszólagos tárgyi keresethalmazat problematikája a gyakorló bíró szemszögéből*. Ügyvédvilág 2015/7-8. 22–25.

Bacher, Klaus: *ZPO § 260*. In: Vorwerk, Volkert– Wolf, Christian (szerk.): Beck'sche Online-Kommentare. Zivilprozessordnung, C. H. Beck. München, 2022.

Becker-Eberhard, Ekkehard: *ZPO § 260*. In: Krüger, Wolfgang – Rauscher, Thomas (szerk.): Münchener Kommentar zur Zivilprozessordnung mit Gerichtsverfassungsgesetz und Nebengesetzen Bd. I. C. H. Beck. München, 2020.

Böszörményi Kovács Katalin: *Egyes személyiségi jogok érvényesítése iránt indított perek*. In: Varga István (szerk.): A polgári perrendtartás és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja. HVG-ORAC, Budapest, 2018. 1880–1906.

Drexlerné Karcub Edit: *Fellebbezés*. In: Wopera Zsuzsa (szerk.): Kommentár a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvényhez. Wolters Kluwer, Budapest, 2019. 911–987.

Farkas József: *Pertársaság*. In: Névai László – Szilbereky Jenő (szerk.): A polgári perrendtartás magyarázata. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1976. 340–349.

Gyarmathy Judit: *Pp. 173. §*. In: Wopera Zsuzsa (szerk.): Kommentár a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvényhez. Perindítás. Wolters Kluwer, Budapest, 2019. 395–478.

Hideg Nagy Kornél: *A kereset közlésre való alkalmassága – járásbírói szemmel*. Ügyészek Lapja, 2018/4-5. 71–84.

Juhász László: *Fellebbezés*. In: Varga István (szerk.): A polgári perrendtartás és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja. HVG-ORAC, Budapest, 2018. 1540–1635.

Király Lilla: *Gyorsabb, egyszerűbb, jobb, hatékonyabb?* Akadémiai Kiadó, Budapest, 2019.

Kiss Daisy: *A polgári per titkai*. HVG-ORAC, Budapest, 2009.

- Kormos Erzsébet: *Pertársaság*. In: Wopera Zsuzsa (szerk.): *Kommentár a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvényhez*. Wolters Kluwer, Budapest, 2016. 158–207.
- Kovács Helga: *A tiltott keresethalmazat és a lex specialis értelmezési elv a sajtóhelyreigazítási perben*. Magyar Jog, 2023/5. 294–302.
- Kovács László: *Néhány kérdőjel a pertársaság és a perbeli jogutódlás szabályainak találkozása körül /a polgári és közigazgatási perekben/*. Magyar Jog, 2010/6. 355–362.
- Légrádi István: *Pertársaság*. In: Varga István (szerk.): *A polgári perrendtartás és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja*. HVG-ORAC, Budapest, 2018. 183–207.
- Légrádi István – Völcsy Balázs: *Felek és más perbeli személyek*. In: Éless Tamás – Varga István (szerk.): *Szakértői Javaslat az új polgári perrendtartás kodifikációjára*. HVG-ORAC, Budapest, 2016. 88–151.
- Magyary Géza: *Magyar polgári perjog*. Franklin. Budapest, 1924.
- Nagy Adrienn: *Felek és más perbeli személyek*. In: Wopera Zsuzsa (szerk.): *Kommentár a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvényhez*. Wolters Kluwer, Budapest, 2019. 121–177.
- Pákozdi Zita: *A perindítás és a keresetlevél szabályai az új Pp.-ben*. Jogtudományi Közlöny 2017/7-8. 345–350.
- Pákozdi Zita: *Az elsőfokú eljárás*. In: Udvary Sándor (szerk.): *Polgári eljárásjog*. Patrocinium, Budapest, 2021. 219–329.
- Pribula László: *Szükséges-e a tárgyi keresethalmazat korlátozása?* Jogtudományi Közlöny, 2016/2. 77–86.
- Prokopovitsch László: *Elkülönítés, egyesítés*. In: Varga István (szerk.): *A polgári perrendtartás és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja*. HVG-ORAC, Budapest, 2018. 499–504.
- Rosenberg, Leo – Schwab, Karl Heinz – Gottwald, Peter: *Zivilprozessrecht*. C. H. Beck. München, 2018.
- Szabó Imre: *Szakértelem és felelősség*. Jogtudományi Közlöny 2017/9. 373–385.

Tucsek Máté – Szívós Kristóf: *A Fővárosi Ítéltábla döntése az anyagi pervezetés felülvizsgálata tárgyában. Az anyagi pervezetés hibájának dogmatikai jellemzői. Jogesetek Magyarázata* 2024/1-2.

Udvary Sándor: *Felek és más perbeli személyek*. In: Szabó Imre (szerk.): *A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény magyarázata*. Magyar Hivatalos Közlönykiadó, Budapest, 2006. 128–220.

Völcsy Balázs: *Az anyagi jogerőhatás tárgyi terjedelmének összehasonlító elemzése a magyar, a német és a svájci polgári perjog alapján*. ELTE Eötvös. Budapest, 2021.

Wopera Zsuzsa: *Az új polgári perrendtartás karakterét adó egyes megoldások európai összehasonlításban*. *Advocat* 2017/különszám 2–7.

Wopera Zsuzsa: *Értelmező rendelkezések*. In: Wopera Zsuzsa (szerk.): *Kommentár a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvényhez*. Wolters Kluwer, Budapest, 2019. 55–63.

Zsitva Ágnes: *Kommentár a Pp. 176. §-hoz*. In: Wopera Zsuzsa (szerk.): *Kommentár a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvényhez*. Perindítás. Wolters Kluwer. Budapest, 2019. 395–478.